

Domarkompendium

Bedömningsanvisningar

1987

ÄNDRINGAR OCH KOMPLETTERINGAR TILL DOMARKOMPENDIUM

RÄTTELSE till domarkompendiet

Sid 34. Sista raden skall vara:

ny text → olika riktningar ingår ej i momentet.

Sid 74 Tidtagning (första raden ny text jfr sid 71)

ny text → Tidtagningen börjar , när föraren går in i området och

Sid 68 Uppträdande före sändande (stycke saknas)

.....vara sittande.

ny text

{ För hund i appell- och lägre klass som vid ett tillfälle tjuvstartar, men låter sig inkallas inom stationsområdet är maxbetyget 8. För hund som i högre och elitklass som vid ett tillfälle tjuvstartar, men låter sig inkallas inom 10 m, är maxbetyget 6. Upprepas felet kan ytterligare betygsreducering bli aktuell. Självfallet underkänns hund som inte låter sig inkallas inom för klassen föreskriven gräns.

Omsändande

*****

Sid 75-77 ersätts med bifogade sid 75-82.

ÄNDRINGAR OCH KOMPLETTERINGAR TILL DOMARKOMPENDIUM

Sid 25. Stryk texten "Då figuranten.....som normalt." (rad 5-12)

Sid 36. INKALLANDE - ak1, lk1
Stryk texten " Det sägs.....av betyget."

Sid 37-38. Ny text - ersätter tidigare text avseende momenten "Inkallande med stående" och "Inkallande med stående och läggande"

INKALLANDE MED STÅLLANDE - hk1

Bedömning:

Momentet börjar då föraren lämnar hunden och är slut då hunden intagit utgångsställning.

Vid bedömning av detta moment skall huvudvikten läggas vid att hunden visar god lydnad och snabbhet vid inkallningen. Stor vikt bör också fästas vid att den snabbt stannar på förarens kommando. Ändrar hunden ställning före första inkallningskommandot bör högre betyg än 8 ej ges. Om hunden vid någon inkallning inte kommer vid första kommandot alternativt stannar den i felaktig ställning är max-betyget 8. För godkännande måste hunden ha stannat innan tävlingsledaren gett order om ny inkallning. Lämnar hunden sin plats med mer än 3 m före första inkallningskommandot underkänns momentet.

Uppläggning:

Inkallningar resp. ställande sker efter order från tävlingsledaren som bör stå i anslutning till föraren. Dessa order skall ges så att kommando för ställande ges då hunden förflyttat sig ca 20 m. Om hunden inte stannat inom ca 15 m ges det trots det order om ny inkallning.

INKALLANDE MED STÅLLANDE OCH LÄGGANDE - ek1

Bedömning:

Momentet börjar då föraren lämnar hunden och är slut då hunden intagit sin utgångsställning.

Momentet bedöms i tillämpliga fall efter samma grunder som "Inkallande med ställande". Hund som stannar endast vid ena delmomentet kan ges högst betyget 6.

Uppläggning:

Inkallningar resp. ställande och läggande sker efter order från tävlingsledaren som bör stå i anslutning till föraren. Dessa order skall ges så att kommando för ställande resp. läggande ges då hunden sammanlagt förflyttat sig ca 20 resp. 50 m. Om hunden inte stannat inom ca 15 m ges trots det order om ny inkallning.

Sid 42. STEGKLÄTTRING - ek1

Bedömning: (ny text)

Momentet är i huvudsak ett balansmoment. Om hunden hoppar ner på marken tidigare än från tredje stegpinnen från slutet skall momentet underkännas. Hund som sammanlagt missar (ej sätter minat en tass på) mer än fyra stegpinnar underkännas. Att en hund kliver på räckkonstruktionen innebär i sig inte sänkt betyg så länge klättringen sker med god balans. För högsta betyg krävs att hunden i jämn takt och med god hastighet tar sig över redskapet med användande av samtliga stegpinnar.

Sid 43. PLATSLIGGANDE - ak1, lk1, hk1, ek1

Bedömning: (ny text)

Momentet börjar då tävlingsledaren beordrar nedläggning av hundarna.

Med undantag av den tid, varunder hundarna skall kvarligga och det avstånd på vilket förarna skall befinna sig, är bestämmelserna lika för alla klasser. Tiden räknas från det ögonblick förarna intagit sina platser på i reglerna föreskrivna avstånd. För hund som sätter sig, kryper mindre än 3 m eller gnäller bör högre betyg än 8 ej ges. Ställer sig hunden eller kryper den mer än 3 m underkänns den i momentet.

Om momentet på tekniskt fel (t ex hundslagsmål) måste göras om, får inte de hundar delta som ev räknas som vållande/delvallande till den inträffade störningen. Ej heller får de hundar som oberoende av störningen redan åsamkat sig ett underkänt betyg delta. För de hundar som får delta gäller att betygssättningen endast får påverkas av det som inträffar vid det nya utförandet.

Sid 64 Apportföremål (första stycket ny text)

Spårapporterna ska datummärkas. Reglernas krav på icke avvikande färg kan uppfyllas genom att apporten av trä ges tid att åldras utomhus och därigenom anta en gråaktig färg eller genom att de under några minuter doppas i avag (5-10% av den normala koncentrationen) lösning av vattenbeta.

Sid 76. Spårmarkering (sjätte raden ny text)

get om den bakspårade sträckan uppgår till mer än 15 m.

- Sid 78. Eldöverfall (första raden ny text)

Figuranten ska ha aikt mot stigen och skjuta då förare och

INLEDNING

På en tävlingsarrangör ställs helt naturligt mycket stora krav. En förutsättning för att en tävling ska utfalla till allas belåtenhet är, att den planläggs och genomförs på rätt sätt samt att bedömningen sker efter enhetliga och rättvisa grunder. För att kunna tillgodose kravet på en rättvis bedömning är det nödvändigt att domaren helt inriktar sig på att skipa rättvisa så långt detta överhuvudtaget är möjligt.

Regeltexten uppftar som regel endast en beskrivning av de olika momenten. Endast i enstaka fall lämnas anvisning om efter vilka grunder bedömningen skall ske. Anvisningar härom har i stället sammanförts i detta kompendium, som således bör studeras parallellt med reglerna. Kompendiet uppftar dels rent principiella riktlinjer för bedömningen, dels anvisningar om hur de på tävlingsbanan mest förekommande bedömningsproblemen ska lösas.

I kompendiet kan en domare således finna svar på de allra flesta frågor rörande bedömning som kan uppstå på en tävlingsbana men självfallet har det inte bland annat av utrymmesskäl varit möjligt att beakta allt som kan inträffa under en tävling. Det torde dock vara möjligt för den domare, som är väl insatt i bedömningsanvisningarna att reda ut sådana oförutsedda problem.

De försök som här gjorts att likrikta bedömningen landet över innebär självfallet stora fördelar för såväl domare som tävlande. Å andra sidan får de relativt utförliga anvisningarna inte tas som intäkt för att domaren förlorat rätten att döma efter fritt skön. Denna rätt - rätt tillämpad - måste nämligen alltid finnas kvar, för den är en förutsättning för den individuella värdering av prestationerna som det ankommer på varje domare att göra. Skilda synsätt domarna emellan gör att det kan divergera något i betygssättningen, ett förhållande som inte får anses som något fel.

Av vikt är emellertid att anvisningarna noga följs, då de utgör en del av regeltexten, ett avsnitt som av praktiska skäl ej kunnat inrymmas i regelboken.

Domarfunktion - stimulerande arbetsuppgifter

Bland klubbens många funktionärssysslor är domarfunktionen sannolikt den arbetsuppgift som många helst av allt eftersträvar.

Att så är fallet kan också vara fullt naturligt, då uppgiften kan skänka verklig behållning åt alla med intresse för domarkallet. Det är dock inte enbart det alltid lika spännande arbetet med att skipa rättvisa på tävlingsplatsen som lockar, utan även de möjligheter att knyta nya kontakter som alltid yppar sig vid officiella bruksprov och tävlingar. En II klass domare får som regel nöja sig med att döma på hemmaplan eller vid prov på närbelägna orter. För en I klass domare blir det annorlunda. En sådan kallas att döma i första hand hos klubbarna i det egna distriktet men får därutöver ofta göra långa resor för att döma vid mästerskapstävlingar av olika slag. Ett I klass domarskap kan alltså - som redan nämnts - ge mycket stort utbyte. Alla som beslutat sig för att bli domare bör därför nå denna kompetens och inte slå sig till ro i och med att auktorisationen såsom II klass domare är klar.

Domarutbildningen är inte svårare, än att de allra flesta med verkligt intresse för funktionen har förutsättning att klara fastställda kunskapsprov. Uppmärksammas bör dock att det inte räcker med god färdighet att döma, utan av en domare krävs dessutom att denne har för funktionen erforderliga personliga egenskaper.

Utbildningens omfattning

All utbildning av domare vid bruksprov med skydds-, spår-, rapport och sökhundar jämte övriga i reglerna upptagna prov bedrivs av SBK, dock måste s k CA-kontrollant, vilken tjänstgör vid prov för tjänstehundcertifikat, genomgå kurs vid hundskolan och auktoriseras av C HS (chefen för Statens hundskola). Med hänsyn till den grannliga uppgiften måste självfallet utbildningen vara mycket grundlig och tar därför relativt lång tid. Av utbildningsplanen framgår att det kan ta upp till fyra år för att nå auktorisation som I klass bruksprovsdomare för den som ej har några som helst förkunskaper. II klass domarskap kan däremot nås betydligt snabbare, av de flesta redan efter ett par års utbildning. Enligt fastställd plan ska utbildningen omfattas följande:

1. Allmänkynologisk utbildning
~~Hundförärbildning~~ till ~~o m~~ lägst lägre klass
2. Tävlingsledarutbildning
~~A-Kompetens~~ För utbildning till A-domare, B-kompetens för utbildning till B-domare
3. Bruks rovsdomarutbildning
~~a) Teoretisk utbildning~~
b) Praktisk utbildning
4. Aspirantprov
a) Teoretiskt prov. Detta omfattar reglerna i dess helhet för A-domare. I prov för B-domare ingår ej skyddshundsgruppen.
b) Praktiska prov
Regionalt kompetensprov II klass
Centralt aspirantprov II klass
Centralt aspirantprov I klass

Utbildningen bedrivs i huvudsak på lokal- eller regionalplanet i enlighet med distriktsstyrelsens anvisningar och avser att väl förbereda den blivande aspiranten för avläggande av fastställda kunskapsprov.

För deltagande i centralt praktiskt prov för II klass aspirant krävs, att vederbörande med godkännande ska ha avlagt kompetensprov i regional regi. Önskvärt är därjämte att aspiranten - så ofta tillfälle bjuds - dömer såsom praktikant vid skilda slags prov och tävlingar tillsammans med ordinarie domare. Hemställen härom görs i god tid före tävlingsdagen till vederbörande distriktsstyrelse. Det ankommer sedan på denna styrelse att efter samråd med domare och arrangör avgöra framställningen. För att öka det egna kunnandet kan det också vara av stort värde för aspiranten att delta i lokalt och regionalt anordnade kurser och konferenser för domare. Vid dessa får man nämligen en vidare syn på alla de problem, som kan uppstå på en tävlingsplats.

Efter första auktorisationen måste inlärd färdigheter hållas vid liv och ytterligare förkovran ske, om en II klass domare med framgång ska kunna klara praktiskt prov till I klass domarskap. En II klass B-domare måste också komplettera sin teoretiska utbildning om vederbörande önskar bli auktoriserad som A-domare. Härför krävs nämligen kompletterande prov avseende skyddshundsgruppen. För att få deltaga i praktiska prov för I klass aspirant krävs att minst två år förflutit sedan föregående prov i vilket auktorisation erhållits och att under denna tid vederbörande fungerat som domare och/eller tävlingsledare. Det är icke fastställt hur många gånger en II klass domare ska tjänstgöra i nämnda funktioner, men önskvärt är att detta sker så ofta tillfälle härtill bjuds. Vid inofficiella tävlingar bör II klass domare försöka skaffa sig färdighet i att döma de moment som ingår i praktiskt prov för I klass aspirant. Tjänstgöring som domarpraktikant vid officiella tävlingar ävensom deltagande i kurser och konferenser är andra möjligheter som bör tillvaratas för att öka det egna kunnandet.

En aspirant bör av förstärkliga skäl aldrig gå oförberedd till ett kunskapsprov av vad slag det vara må. Ett underkännande känns nämligen olustigt för de flesta. Många kan t o m bli så illa berörda av en kuggning, att de drar sig tillbaka för alltid. Av ekonomiska skäl är det också önskvärt att förberedelserna inför ett prov görs med den största omsorg.

A- och B-domare

Uppdelningen av domarna i två kategorier, nämligen A- och B-domare, innebär inte någon gradering grupperna emellan. Uppspaltningen har tillkommit enbart av praktiska skäl. En följd av att en auktorisation kan avse antingen grupperna 1 - 6 och 8 eller grupperna 1 - 2, 4 - 6 och 8 har blivit, att en och samma person kan vara både A- och B-domare. Denna situation uppstår, då en I klass domare erhåller auktorisation för grupperna 1 - 2, 4 - 6 och 8 och därefter utbildar sig till eller redan är II klass domare även för skyddshundsgruppen. A-och B-domarskapet kommer då att innehas samtidigt så länge som vederbörande är II klass domare för grupperna 1 - 6 och 8. Vad gäller grupp 7 döms denna av två I klass domare, varav en måste vara CA-kontrollant.

Behörighet att döma olika prov

I reglerna anges vilka prov och klasser inom grupperna som de båda domarkategorierna får döma. Påpekas bör dock att i de fall reglerna föreskriver att prov ska dömas av I klass domare, må dylikt prov dömas av såväl A- som B-domare, allt under förutsättning att provet faller inom vederbörandes kompetensområde. Det kan gälla bevakningsoch karaktärsprov eller lydnadsklass III.

Auktorisationens giltighetstid

För auktorisation som domare krävs att vederbörande fyllt 21 år. Någon nedre åldersgräns för domarutbildningens påbörjande finns inte angiven. För att inlärd kunskaper ska kunna hållas

vid liv får dock inte det praktiska provet för II klass aspiranter avläggas före fyllda 20 år. Auktorisationen behåller domaren hela sin livstid, men får i och med utgången av det kalenderår vederbörande fyller 70 år ej längre döma vid officiella bruksprov och tävlingar. I reglerna anges fall då auktorisationen kan hävas för såväl I som II klass domare. En dylik åtgärd kan dock inte vidtagas med mindre än att vederbörande uppenbart åsidosatt sin plikt och att handlandet kunna sätta domarkårens anseende i fara.

Nytt kompetensprov

Reglerna omnämner också fall, när en domare ej äger döma utan att med godkännande först ha avlagt kompetensprov inför två domare, varav minst en skall vara av I klass. Dylikt prov ska avläggas vid officiellt bruksprov (konkurrensprov). I detta fall har domaren kvar auktorisationen och får självfallet döma vid inofficiella prov för att på nytt skaffa sig nödvändig rutin.

Provet får avläggas inom vilken grupp och klass som helst inom ramen för vederbörandes auktorisation. Förutsättning är dock att minst tre hunder deltar däri.

Hemställan om att få fullgöra kompetensprov ska göras hos vederbörande distrikt. Det ankommer sedan på detta att i samråd med arrangören avgöra i vilken grupp och klass provet ska fullgöras. Uppmärksammas bör att om öppen bedömning är föreskriven, så ska denna utföras på ett sätt som ej ger deltagarna i kompetensprov vägledning.

Efter avslutat prov åligger det fungerande domare att granska resultatet av kompetensprovet och därefter avgöra huruvida vederbörande ska godkännas eller underkännas. Godkännes provet ska besked härom lämnas till förbundsstyrelsen (FS). Samtidigt översänds protokollen från provet. FS svarar sedan för att distriktet underrättas om resultatet.

Domare som ej tjänstgjort under de fem senaste åren äger ej döma med mindre än att godkänt aspirantprov (teoretiskt såväl som praktiskt) avlagts på nytt.

Vidmakthållande av inlärd kunskaper

En förutsättning för att bli en bra domare är att inlärd färdigheter bibehålls och förbättras. Enda sättet att nå detta mål är att döma så ofta som möjligt såväl vid officiella som inofficiella prov. Om möjligt bör domaren också alternera mellan grupperna för att hålla sig å jour med de skilda fältprovens bedömning.

Personliga egenskaper - viktig faktor

Utöver det teoretiska och praktiska kunnandet ska aspirant för att över huvud taget kunna komma i fråga som domare äga de personliga egenskaper som domarfunktionen kräver. Härmed menas förmåga att i alla situationer iaktta lugn och besinning. Vidare krävs att vederbörande är konsekvent, rättvis, uppmärksam, auktoritativ och opåverkbar. Helt naturligt hänförs också en människas sätt att umgås med sin omgivning till de personliga egenskaperna.

Fortbildning

En auktorisation innebär självfallet för den auktoriserade rätt att fungera som överdomare, domare och tävlingsledare, men för speciellt den nyutnämnda domaren utgör den å andra sidan ingen säker garanti för, att denna helt behärskar alla de komplicerade bedömningsproblem som då och då uppstår på en tävlingsplats. En fortbildning är därför nödvändig. Denna avser att dels succesivt öka det egna kunnandet, dels att skaffa för funktionen erforderlig rutin. Till denna fortbildning har - förutom tjänstgöring i de tre ovan nämnda funktionerna - förlöpande studium av reglerna och bedömningsanvisningarna samt vid domarkonferenser utfärdade rekommendationer. Helst bör domarna överlag med jämna mellanrum deltaga i de kurser och konferenser för domare, som anordnas på skilda nivåer. Det är just vid sådana tillfällen som bedömningsfrågor av principiell art blir allsidigt diskuterade.

ALLMÄNNA ANVISNINGAR FÖR ÖVERDOMARES, DOMARES OCH TÄVLINGSLEDARES UPPTRÄDANDE VID OFFICIELLA BRUKSPROV M M.

ALLMÄNNA SYNPUNKTER

Enligt reglerna ankommer det på arrangör av bruksprov och tävling att tillse, att provet arrangeras enligt fastställda regler och anvisningar. De funktionärer, som ska hjälpa arrangören är i första hand överdomare, domare och tävlingsledare. Dessa personer blir automatiskt klubbens ansikte utåt i tävlings-sammanhang. Vilken uppfattning tävlande och åskådare ska få om ett prov blir därför i mångt och mycket beroende på dessa funktionärens kunnande och uppträdande. Kravet är domare- och tävlingsledarkompetens för nämnda funktionärer.

Konsten att på tävlingsbanan fullgöra sin funktionärssyssla till allas belåtenhet är mycket svårt att lära sig. Ingen lär väl helt kunna lyckas med detta även om ambitioner finns. Den nytjänande domaren gör vanligtvis det felet att jämställa auktorisationen med den kunskap som behövs för att reda ut alla de problem, som med jämna mellanrum uppstår på en tävlingsplats. Ingenting är farligare. Det krävs nämligen mycket lång praktisk erfarenhet innan en domare tillfullo kan anses insatt i samtliga de frågor som hör samman med ovannämnda funktionärssysslor. De första årens tjänstgöring efter auktorisationen bör därför tas som en fortbildning för ernandet av ökat kunnande och den för uppgifternas fullgörande så viktiga rutinen.

För de tre nämnda kategorierna funktionärer gäller följande.

DOMARE

Utän att försöka göra någon gradering mellan överdomares, domares och tävlingsledares arbetsuppgifter vågar man ändå påstå, att domaren utan tvekan är den funktionär som drar till sig den största uppmärksamheten. Det är domaren som ska skipa rättvisa, vilket automatiskt för med sig att dennes förhållande följs i detalj inte bara av de tävlande utan jämväl från åskådarehåll. Som domare måste man vara medveten om detta faktum, inte minst för att förebygga klander. Att helt undgå kritik torde dock inte vara möjligt, men med en ingående kännedom om i det följande lämnade råd och anvisningar bör det finnas förutsättning för de flesta att tillfredställande kunna bemästra de problem och svårigheter, som hör samman med bedömningsproblematiken.

Förberedelse

Som allmän regel gäller att man som domare ej skall gå oförberedd till en tävlingsplats. I de flesta fall får man veta några dagar före tävlingen i vilken grupp och klass bedömning ska ske. Så fort man fått vetskap härom bör minnet friskas upp genom studium av regeltext, domarkompendium och eventuellt utfärdade rekommendationer. Speciellt viktigt är denna förberedelse i de fall en domare inte fungerat på länge i den grupp och klass till vilken han kallats att döma. Här regeländringar gjorts sedan man sist tjänstgjorde som domare, bör upplysning om dylika ändringar inhämtas genom att rådfråga andra häri mera insatta

domare. Glöm ej heller att ta med reglerna vid tävlingstillfället oavsett hur stort det egna kunnandet är. Möjligheten att kontrollera bör nämligen alltid finnas för att man ska kunna förvissa sig om huruvida en viss uppfattning är rätt eller ej. Det kan också vara bra att kunna visa tävlande vad reglerna föreskriver, om någon frågar.

Uppträdande på tävlingsplatsen

Iakttagen från alla håll måste en domare - som redan nämnts - noga ge akt på sig själv redan vid ankomsten till tävlingsplatsen. Med all rätt sägs det ofta att det första intryck en människa gör på sin omgivning i hög grad kan påverka slutdomnet. Mycken sanning ligger säkert i detta påstående. Man ska därför akta sig för att ta på sig någon slags "domarmin" i den tron att det kan injaga respekt. En sådan attityd blir nämligen aldrig populär och den resulterar också ofta i att uppträdandet blir onaturligt. Var i stället som vanligt, tala vänligt med folk och undvik att göra sken av att "här är det jag som bestämmer". Utsikten finns då att man redan från alla första stund kan få sympatier hos tävlande och publik. Att stå på god fot med alla kan vara bra, om det under tävlingens gång inträffar något, som man i hastigheten vill lasta domaren för. Maklighet i uppträdandet, som kan tolkas som bristande intresse för uppgiften, bör självfallet undvikas. Vad här sagts, innebär emellertid inte, att domaren skall uppträda som en slätstruken person för att behaga alla. Behöver man ingripa ska detta givetvis göras men i en lugn och hyfsad ton.

Klädsel

Strängt taget skulle det väl inte behöva påpekas att en domare ska ägna den egna klädseln uppmärksamhet, men en påminnelse härom skadar nog inte. Håll i minnet att slarv med klädseln påverkar omdömet om en människa i negativ riktning. Beträffande klädseln i övrigt är det förresten ganska svårt för en domare att klä sig rätt. Vissa fältprov kräver, att vederbörande måste ge sig ut i terrängen och dessutom kan väderleken skifta snabbt. Tag därför alltid med regnskydd, så att bedömningen kan fortgå obehindrat även vid otjänlig väderlek. Ett paraply kan också vara bra att ha till hands för att skydda protokollen vid regn.

Hjälpmedel

Inled aldrig bedömningen med att slå i reglerna för det ger intryck av osäkerhet. Visst kan något behöva kontrolleras ibland, men smussla då inte med regelboken utan visa detta öppet. Kom dock ihåg att den domare, som gång efter annan måste ta regler-na till hjälp för att kontrollera sitt handlande, snart mister sin auktoritet.

Tidhållning

För varje bruksprov och tävling måste finnas ett fast tidsschema, som måste hållas. Tidsförskjutning på grund av att en domare kommer för sent accepteras inte. Ingenting är så irriterande som väntan på funktionär. Både tävlande, arrangör och åskådare blir lätt rasande redan efter någon minuts väntan.

Lita därför inte på slumpen utan att se till att tidsmarginalen är tillräckligt stor. Ett missöde under färdvägen med någon försening medför alltid svårigheter att förklara och rönner dessutom sällan någon förståelse. Man ska således alltid komma i tid. Skälen härtill är dessutom att domaren bör ha viss tid till förfogande för att hämta protokoll, sätta sig in i arrangemang, överlägga med meddomaren om tekniska detaljer m.m. Uppstår hinder för inställelse varöver man ej kunnat råda, ska detta omgående meddelas till arrangören.

Den domare, som utan laga förfall helt uteblir från ett prov vid vilket vederbörande åtagit sig att fungera, gör sig skyldig till en oförsvärlig handling. Det är nämligen inte enbart arrangören som försätts i en penibel situation i ett sådant fall, utan även "tredje man", d v s de tävlande drabbas mycket hårt med bl a ekonomiska konsekvenser som följd.

Tydlig skrift och minnesanteckningar

Att protokollet förs på rätt sätt är nödvändigt för att sekretariatet ska kunna uppgöra resultatlistor m.m. En viktig detalj är att alla siffror är tydliga samt att uträkningar av poängsummor görs korrekt. Innan man överhuvudtaget börjar göra några noteringar, bör man tillse att dessa görs på rätt ställe i protokollet. Överstrykningar ger alltid ett dåligt intryck och kan därjämte medverka till att överskådligheten ej blir den önskvärda. Det är därför bättre att använda sig av radergummi om fel siffror skrivits. Anteckning om för stora avvikelser från önskvärt normalutförande bör alltid göras på härför avsedd plats i protokollet. Dessa anteckningar kan vara bra att ha såväl när domarna skall överlägga om klassplacering som - vilket kanske är minst lika viktigt - då någon tävlande vill ha förklaring till gjort betygsavdrag. Utrymmet för minnesanteckningar är dock i allmänhet otillräckligt, speciellt gäller detta avseende anteckningar rörande fältproven. Det kan därför vara bra att medföra lösa anteckningsblad, som kan häftas vid protokollet.

Skriv alltid under protokollet, en åtgärd som med fördel kan göras före provet för att vinna tid, därest protokollen - som många gånger sker - insamlas under hand för granskning på sekretariatet. Har protokollet på grund av otjänlig väderlek blivit skadade och svåra att tyda för annan än vederbörande domare, måste denna själv upprätta nya protokoll. Ansvaret för att ett protokoll är korrekt och fullt läsligt åvilar nämligen alltid domaren ensam.

Val av plats

En ovillkorlig förutsättning för att en domare ska kunna fullgöra sin uppgift på tillfredsställande sätt är att rätt plats väljs under bedömningen. Detta kan vara svårt nog ibland och kräver mestadels att man förflyttar sig på tävlingsplatsen allteftersom momenten växlar. Dylka förflyttningar bör dock ske i lungt tempo så att hundarna ej störs. Vid val av plats bör hänsyn också tas till tävlingsledarens placering, så att denne funktionär inte skymmer sikten. Gå aldrig för nära hunden och framför allt uppträd på samma sätt mot samtliga hundar så långt detta är möjligt. Det är nämligen oerhört genant för en

domare att efter en tävling få höra att ett visst betygsavdrag skulle ha berott på domarens uppträdande. För att undvika klander bör man ej söka skydd i exempelvis parkerad bil vid otjänlig väderlek, varifrån det ej är möjligt att i detalj följa tävlande ekipages förehavande. Att välja rätt plats är lika viktigt för bedömning av fältarbete som lydnessprov. I spår- och sökhundsgrupperna kan därför bedömningen av ett flertal hundars fältprov bli fysiskt ansträngande för en domare.

Uppmärksamhet

Förutom stort mått av kunnande rörande momentens rätta utförande och reglerna för deras bedömning, så är förmågan att döma rätt till väsentlig del beroende av att kunna ge akt på detaljer. För att kunna göra detta måste en domare - som redan nämnts - alltid tänka på att välja lämplig plats. Det krävs också oavbruten uppmärksamhet på den tävlande och dennes hund. Tag därför aldrig blicken från ekipaget förrän momentet är avslutat, oavsett vad som händer i närheten. Börja inte anteckna felaktigheter i utförandet under pågående moment, utan försök hålla dessa i minnet. Dylka anteckningar kan nämligen ej göras med mindre än kontakten med den tävlande släpps. Pinns sekretärer till hands kan domaren självfallet diktera sina iakttagelser för denne. Ge akt på alla detaljer och försök särskilt utrona huruvida ett visst felaktigt beteende upprepas gång efter annan. Till uppmärksamheten hör även att man ska försöka få ett helhetsintryck av ekipaget. Vilken vikt som ska fästas vid småsaker kan nämligen till viss del bli beroende av helhetsintrycket. Att en domare hela tiden måste arbeta på helpänn beror på att den tid, som står till förfogande mellan ett moments avslutande och visning av betyg är mycket knapp. Summeringen av gjorda iakttagelser och ställningstagande till vilket betyg som ska ges måste som regel ske inom loppet av två till tre sekunder.

Konsekvens

Att i alla lägen döma konsekvent är nog det allra svåraste en domare har att lära sig. Detta är dock nödvändigt för att full rättvisa ska kunna skipas hundarna emellan. Vad menas då med konsekvens i detta sammanhang? Är det att exempelvis dra ned betyget lika mycket för samtliga hundar som gör ett och samma fel? Ja, vid en förenkling av problemet kan det kanske uttryckas på så sätt. Snart som finner man emellertid att denna bedömningsmetodik är svår att tillämpa. Hundarna uppträder högst olika beroende på ras, temperaments m.m. förhållanden som automatiskt medför variationer i utförandet. Härtill kommer att man sällan ser exakt samma fel i utförandet hos två hundar. Det måste därför utronas, huruvida två eller flera felaktiga utföranden, som till arten kan skilja sig något från varandra, ska anses lika graverande eller ej. Det kan bland vara frestande att låta ett hurtigt och trevligt uppträdande av före och hund påverka betygssättningen i så måtto, att man liksom blundar för fel som tidigare renderat en annan tävlande betygssänkning. Detta får givetvis inte ske. Dylig bedömning kan varken försvaras och är ej heller förenlig med det alltid oeftergivliga kravet på full rättvisa.

Självständig bedömning

Bland det värsta en domare kan råka ut för är om vederbörande beskylls för att inte döma självständigt. Man måste därför alltid tänka på att bedömningen grundar sig på egna iakttagelser, utan föregående överläggning med den andre domaren. Vid öppen bedömning kan det i komplicerade bedömningsfall vara frestande att snehålla åt sin meddomare för att söka utrona vilket betyg denne tänker ge, ett förfaringssätt som både är klandervärt och felaktigt. Överhuvudtaget bör man undvika att under själva bedömningen ha ögonkontakt med den andre domaren. Orsaken härtill är att de båda domarnas uppfattningar om hur ett visst utförande ska bedömas kan divergera och blotta konstaterandet av dylika skillnader i bedömningen kan lätt skapa osäkerhet hos dem båda. Det finns dock fall när samråd domarna emellan är nödvändig för att den tävlande skall erhålla ett rättvisande betyg. Dessa fall är emellertid begränsade till huvudmomenten i spår-, rapport- och sökhundsgruppen.

Beträffande den självständiga bedömningen bör utöver det ovan sagda påpekas att det inte är genant att betygsmässigt skilja sig från sin meddomare även om det skulle bli fråga om relativt stor skillnad. Uppfattningarna om allt vad som händer på en tävlingsbana kan av naturliga skäl inte alltid vara lika hos två personer, oavsett hur väl dessa förberett sig inför uppgiften. Därtill kommer att domarna på grund av skilda placeringar inte har möjlighet att göra samma iakttagelser. Genant är det däremot - i det långa loppet även ohållbart - att vid exempelvis bedömning av lydnadsmoment låta det egna betyget bli beroende av den andre domarens uppfattning.

Reaktioner från Åskådarrådet

Ingen domare torde kunna undvika att bli mer eller mindre berörd, om publiken börjar ge sitt missnöje tillkännas över gjorda domslut genom visslingar eller buanden. Ofta inträffar dylika för domaren pinsamma intermezzon på grund av alltför stora skiljaktheter i betygssättningen domarna emellan. Ibland är det möjligt att fastslå mot vilken av domarna publiken vänder sig, ibland inte. Oavsett om detta kan utronas eller ej, så gäller det att bevara lugnet och låtsas om ingenting hänt. Visserligen är åskådarna vid klubbens tävlingar mestadels sakkunniga, men trots detta inträffar det allt emellanåt att en domare kan komma i onåd även i sådana fall, då vederbörandes bedömning varit fullt korrekt. Ta det dock lugnt och diskutera aldrig med någon bland åskådarna om bedömningen utan försök på ett smidigt sätt avvisa varje försök till dispyt. Inträffar det att reaktionerna mot ett domslut blir särskilt kraftiga, bör man ta kontakt med tävlingsledaren och den andre domaren. Ett misstag kan ha blivit begånget genom att fel siffra visats eller liknande, och i sådant fall ska dylika uppenbara misstag självfallet rättas till.

Ändring av betyg - ömtålig fråga

Bör en domare inför tävlande och övrig publik någonsin erkänna att ett visst moment bedömts felaktigt? Den frågan har säkerligen mången domare ställts inför när ett domslut utlöst visslingar och buanden och vederbörande själv omedelbart efter det betyget kungjorts - kommit underfund med att betygssättningen

inte varit den riktiga. Att detta problem är känsligt framgår bl a av att ändring av redan kungjort betyg sällan förekommer, trots att grundad anledning härtill finns då och då. Domaren vill nämligen inte erkänna sina misstag utan föredrar att låta det hela passera i förhoppning om att reaktionen utifrån snart ska lägga sig. Vilket är då rätt? Svaret på den frågan är inte svårt att ge. Kravet på största möjliga rättvisa åt den tävlande måste varje domare ha för ögonen och då kan det inte vara riktigt och försvarligt att en "domartabbe" ska drabbas den tävlande. Detta kan ju ibland medföra att en hund berövas segern, ett efterlängtat certifikat eller liknande. Det bör därför ligga i varje domares intresse att i första hand verka för att betygssättningen blir den mest korrekta. Risk för kritik mot en domare för att denne rätat till en uppenbar felaktighet får härvid inte stå hindrande i vägen. Man bör dock hålla i minnet, att dylika alltför ofta förekommande tillrättaligganden av en och samme domare mycket snabbt leder till att dennes kompetens sätts i fråga både av tävlande och publik. Enklast rättar en domare till ett felaktigt betyg genom att låta tävlingsledaren meddela de tävlande och publiken ändringen av betyget och orsaken härtill.

Kan ej sedd prestation bedömas?

Frågeställningen kan synas något underlig, men faktum är att det ibland inträffar situationer då frågan blir högaktuell. Det är de fall när en domare av någon anledning ej sett ett visat utförande eller del därav. Vederbörande kan hastigt ha blivit skymd av tävlingsledaren eller annan person. Vid moment som exempelvis "platsläggande" kan följden bli att den skymde domaren inte alls ser utförandet. Denne har då inget underlag för bedömning och vet i många fall inte hur det hela ska klaras av. Skall man gissa och sätta betyg eller konferera med den andre domaren och ge samma betyg som denne eller helt enkelt avstå från bedömningen? Detta är frågeställningar som mången domare brottas med. Vid en penetrering av frågan finner man snart, att ingendera av nämnda tillvägagångssätt kan vara lämpliga. Med vissa undantag för specialproven måste bedömningen grunda sig på egna iakttagelser och strävan att alltid ge den tävlande största möjliga rättvisa. Följaktligen kan ett bedömningsproblem av nämnd art inte lösas på annat sätt än att momentet görs om. Härvid måste man hålla i minnet, att den andre domaren - som självfallet även då ska delta i bedömningen - kan bli tvungen att korrigera redan satt betyg. Framställning om att ett moment ska göras om görs till tävlingsledaren efter samråd domarna emellan. För undvikande av missförstånd och framför allt som förklaring till momentets upprepning bör tävlingsledaren meddela de tävlande och åskådarna orsaken till att hunden ånyo provas i samma moment. Man bör emellertid ha klart för sig, att varje nytt utförande lätt kan skapa irritation speciellt hos den tävlande i sådana fall hunden misslyckas andra gången efter att tidigare ha klarat av momentet med glans. Som tidigare nämnts gäller det därför att i alla lägen skärpa uppmärksamheten till det yttersta och på alla sätt söka förebygga att något inträffar, som tvingar domarna att låta göra om ett moment.

Kontroll genom utfrågning

Som allmän regel gäller att domare aldrig ska utfråga tävlande om hunds uppträdande. Däremot föreligger inget hinder att domare kollationerar sin egen uppfattning med annan funktionär - dock inte meddomarens utom i tidigare nämnda fall. I vissa fall är det till och med nödvändigt att genom utfrågning söka utreda, hur hunden uppträtt. Detta gäller i särskilt hög grad vissa moment i skyddstjänsten. Även vid spårning kan det bli aktuellt att tävlingsledaren eller spårläggaren utfrågas om spårets rätta sträckning, därest detta inte framgår av överlämnad skiss. Det bör dock kraftigt framhållas att en domare i görli-gaste mån enbart ska grunda sin bedömning på vad denne själv sett och söka begränsa antalet utfrågningar till det minsta möjliga. Det föreligger annars uppenbar risk för att publik och tävlande uppfattar utfrågningarna som osäkerhet hos domarna. Därtill kommer att ständigt förekommande utfrågningar och diskussioner med figuranter, tävlingsledare och spårläggare automatiskt medför tidsförlust, som lätt kan bli enerverande för alla som följer provet.

Bör betyg delges tävlande under hand?

Denna frågan har många domare ställts inför och tyvärr har det inte hittills funnits några bestämda föreskrifter om hur man bör handla. Avsaknaden av dylika bestämmelser har också medfört, att skilda förfaringssätt tillämpas. Den snälle och serviceinriktade domaren vill gärna se lite mänskligt på detta problem och lämnar oftast underhandsbesked om vilket betyg hunden fått, speciellt i sådana moment där dylik upplysning kan ske utan olägenhet. Andra domare tillämpar en helt annan princip och vägrar kategoriskt att till den tävlande lämna uppgift om sin bedömning av vad slag det vara må. Vilket av nämnda förfaringssätt är nu det rätta? Svaret på den frågan måste bli att utlämnande av betyg under tävlingens gång kan vålla inte oväsentliga olägenheter för domarna, därest detta sätts i system och börjar tillämpas av samtliga tävlande. Den tävlande nöjer sig nog i de flesta fall inte med att enbart få höra en viss siffra utan vill säkerligen också veta varför betygssänkning skett i de fall detta förekommit. I värsta fall vill vederbörande även ta upp en diskussion med domaren, om bedömningen inte fallit den tävlande i smaken. Härtill kommer - och detta är ganska allvarligt - att i de fall bara den ena domaren tillfrågas, så blir ju den lämnade betygssiffran inte definitiv. Den andre domaren kan nämligen av skilda orsaker ha haft en helt annan mening om utförandet med kraftig divergens i betygssättningen som följd. I dylika fall finns det risk för att en tävlande vid kungörandet av det slutliga betyget blir irriterad och begär förklaring av domaren med det lägre betyget.

För att undvika allt det obehag som delgivning av betyg under hand för eller senare kommer att medföra bör principen vara att betyg endast ska meddelas tävlande genom tävlingsledarens försorg och då först sedan tävlingen eller viss del därav genomförs. När resultatet på nämnt sätt kungjorts föreligger det självfallet inget hinder för enskild domare att till tävlande lämna förklaring till sin bedömning, därest tid härtill finns.

Tillrättaläggande av tekniskt fel

Av skilda orsaker inträffar det rätt ofta att reglernas bestämmelser beträffande moments utförande inte följs. Den ena gången kan det vara den tävlande som bryter som reglerna, en annan gång kan det vara en funktionär (spårläggare eller figurant) som gör sig skyldig till sådant brott. Detta kallas för tekniskt fel. Det händer också - fast lyckligtvis inte så ofta - att otillåtna hjälpmedel används.

Vid konstaterande av tekniska fel gäller som allmän regel, att ett utförande i strid mot reglernas bestämmelser inte får betygssättas oavsett om avvikelser beror på den tävlande eller någon funktionär. Momentet måste med andra ord göras om. Det kan nämligen inte anses som försvarligt att bedöma en prestation där förutsättningarna för hundens handlande inte varit de i reglerna stipulerade. Beslut om att rätta till tekniska fel fattas av vederbörande domare. Uppmärksammas bör att det aldrig får överlåtas till tävlande att avgöra, om en tekniskt fel i momentets uppläggning ska rättas till eller ej.

Inträffar det att obehöriga människor eller hundar råkar komma ut på appellplanen eller annan plats där prov pågår, åligger det domarna att ingripa och vid behov temporärt avbryta momentet. Har hund störts av dylikt intermezzo kan det bli aktuellt att göra om momentet. Uppmärksammas bör att hund som av någon anledning blivit allvarligt störd av främmande inslag, alltid bör ges tillfälle att först lugna sig genom ett kort avbrott i tävlingen, innan resterande del av provet påbörjas.

Normer för betygssättningen

Vid betygssättning bör en domare särskilt tänka på att tillämpa enhetliga normer avseende samtliga deltagande hundar i respektive klass. Domarna måste därför redan vid bedömningen av den först startande hunden ha fullt klart för sig, hur momenten ska utföras för erhållande av högsta betyget och vilka normer som ska följas för betygssättningen vid olika avvikelser från idealutförandet. Som domare får man således inte "spara" högsta betyget för att ha detta till hands åt den hund, som kommer att utföra prestationen bäst. Följaktligen ska första startande hund kunna ges högsta betyget. Om detta sker bör man inte av de efterföljande kräva, att arbetet ska ha varit identiskt med den först startande hunden. Huvudsaken är att utförandena överensstämmer med den mall man från början själv ställt upp. Skälet härtill är att två hundar sällan uppträder lika. Detta tvingar domaren till att skapa så pass bred marginal för varje betygssiffra, att utrymme inom denna marginal finns för variationer i hundarnas beteendemönster. I klartext betyder detta, att två eller flera hundar kan ges samma betyg trots att det funnits påvisbara skillnader i deras uppträdande.

I reglerna finns eg anvisningar om hur bedömningen ska ske, utan dessa är intagna i detta kompendium. Varje domare måste väl känna till anvisningarna för att kunna döma rätt. För säkerhets skull bör det påpekas att en domare aldrig äger utsträcka rätten att döma efter fritt skön därhän, att bedömningen kommer att kollidera med bestämmelserna i kompendiet och reglerna. Sålunda är det inte möjligt att ge högre betyg än 9 i

exempelvis spårhundsgruppens elitklass i de fall ett föremål saknas, oavsett hur perfekt hunden i övrigt arbetat. Ej heller kan en hund ges betyg i hopp av vad slag det vara må, om den hoppat endast i en riktning (dock med undantag av appellklass).

Enligt normerna för betygssättningen bör en domare iaktta samma noggrannhet vid bedömning av mindre goda utföranden som vid ställningstagande till toppstationer. Har en hund gjort ett undermåligt arbete, är det sålunda inte oväsentligt om den underkännes eller ges betyget 5. Domaren måste ha fullt klart för sig, var gränsen går mellan betygen 5 och 0, så att ingen hund ges extra poäng eller berövas ett välförtjänt betyg, låt vara ett lågt sådant.

Slutligen kan det vara på sin plats att i sammanhanget något beröra den situation domaren hamnar i, när vederbörande - trots noggranna iakttagelser och allvarliga försök att ge ett rättvisande betyg - tvekar om, huruvida betyget ska vara exempelvis 7 eller 8. För den "stränge" domaren ligger det måhända nära till hands att i sådana fall hellre sätta det lägre betyget än det högre. Kan det vara riktigt sett ur rättvisesynpunkt? Knappast, för inträffar denna situation flera gånger med en och samma hund, så kommer ju en strikt tillämpning av förfarings-sättet att resultera i att hunden sammanlagt erhåller åtskilliga poäng mindre än den förtjänat. I stället ska man sträva efter att nå ett rättvisande slutresultat.

Kan betyg justeras för att hund ska erhålla viss utmärkelse?

Vid sammanräkning av betygen och upprättande av resultatlista inträffar det då och då att en hund är snubblande nära den poängsumma som erfordras för certifikat, uppflytning eller godkännande. Ibland händer det till och med att det endast fattas en halv poäng. Finns det då möjlighet för domarna att efter samråd vidta justering av redan konjort betyg för att i sådan hund skall uppfylla de formella kuddringarna för exempelvis certifikat? Svaret härpå måste bli nej. Gjord betygssättning får under inga förhållanden ändras efter slutförd tävling, inte ens om domarna själva anser att den eller den hunden borde ha getts något högre betyg med hänsyn tagen till det helhetsintryck de fått av den. Mot bakgrunden av vad som tidigare sagts om domares strävan att alltid söka döma rättvist kan det synas något svårförståeligt, att möjlighet ej finns för en justering av bedömningen efteråt, men vid närmare eftertanke finner man dock snart, att varje ruckning av ett slutresultat - antingen detta sker uppåt eller nedåt - skulle förfärligt domarna i en ohärlig situation och dessutom i många fall skapa irritation bland de tävlande. Bland dessa finns det nämligen alltid någon som redan räknat ut hundarnas placering på basis av under tävlingens gång offentliggjorda betyg.

Åtgärder efter avslutad tävling

Så snart en tävling är avslutad åligger det domaren att utan dröjsmål kontrollera att protokollen är rätt förda och därefter inlämna dessa till sekretariatet. Sedan resultatet av bedömningen kontrollerats, vidtar arbetet med upprättande av förslag till resultatlista. Det bör påpekas att domarna ensamma är ansvariga för att dessa listor upprättas på ett korrekt sätt, trots att arbetet med listornas upprättande åvilar arrangören.

Det får sålunda inte förekomma att domarna lämnar tävlingsplatsen innan resultatlistorna är färdiga och undertecknade av dem båda. Påteckning av listorna in blanco är något som inte kan försvaras. Strängt taget bör en domare anse det som synnerligen angeläget att kvarstanna på tävlingsplatsen tills prisutdelningen är över - först då är tävlingsarrangemanget slut. De tävlande sätter säkert också mycket stort värde på att domarna är närvarande vid den högtidliga ceremonin som en prisutdelning är avsedd att vara. Förarna till segernde hundar ser också gärna domarna bland de gratulanter som trängs för att lyckönska till segern.

Skall en domare sträva efter att nå popularitet?

Ofta talas det om att den eller den domaren inte är populär och därför inte bör anlitas. Dylika yttranden måste baseras på att vederbörande råkat i onåd hos någon eller några tävlande. När en domare får höra sådana omdömen om sig själv så gäller det att inte bli förgrymmad för det är - som redan nämnts -strängt taget omöjligt för någon domare att vara alla tävlande till lags. Har man åtagit sig den ansvarsfulla uppgiften som domare, får man helt enkelt acceptera att komma i blåsväder någon gång. Att söka förebygga detta genom att visa generositet vid betygssättningen är inte möjligt. En sådan jakt efter popularitet leder nämligen ofelbart till ett fullt berättigat klander för eller senare.

Överhuvudtaget ska en domare i allt sitt handlande aldrig sträva efter att bli populär. Däremot bör man i denna funktion söka bli respekterad och det blir man endast genom sitt kunnande och genom att uppträda korrekt.

Domaren som åskådare eller tävlande

Lika intressant som det är att döma en tävling lika spännande och framförallt lärorikt kan det vara att såsom åskådare följa andra domares bedömning. Som åskådare bör man dock alltid tänka på att iaktta stor försiktighet beträffande sina uttalanden om bedömningen. En regel bör vara att man aldrig offentligt kritiserar andras domslut även i fall dessa enligt egen mening skulle anses direkt felaktiga. En sådan ståndpunkt beror inte enbart på lojalitet utan i lika hög grad på att en åskådare inte har samma möjlighet att observera detaljer som de tjänstgörande domarna. För åskådaren blir synfältet ofta ett annat, likaså avstånd. Skillnaden i koncentration kan också bidra till uppkommande divergenser i uppfattning mellan i ena sidan tjänstgörande domare och å andra sidan en domare på åskådarplats.

Ibland kan det inträffa att missnöjda tävlande under pågående eller efter avslutad tävling tar kontakt med en domare, som följt tävlingen såsom åskådare och vill efterhöra sådan domares uppfattning om vissa domslut. Även i dylika fall gäller att man inte ska ta ställning varken för eller emot några domslut även om man skulle ha bibringats uppfattningen att den missnöjda har fog för sitt klander mot de fungerande domarna. Har man inte själv sett bedömningen ifråga, finns det all anledning att vara särskilt försiktig, då tävlandes redogörelse för vad som förevarit oftast inte överensstämmer med det verkliga förhållandet.

Vad som ovan sagts beträffande domarutbildad person som åskådare, gäller i lika hög grad i de fall sådan person deltar vid prov som tävlande.

TÄVLINGSLEDARE

Varje prov ska ledas av en auktoriserad tävlingsledare eller av en domare av I eller II klass och auktoriserad för de grupper provet omfattar. Huruvida ett prov ska bli lyckat eller ej beror i hög grad på tävlingsledaren. Det är nämligen denne som svarar för att arrangemangen är de rätta samt att i programmet angivet tidsschema hålls.

Förberedelser

Alla prov måste alltid noggrant förberedas - ett arbete som åvilar tävlingsledaren. Ju noggrannare förberedelserna är, desto större blir utsikterna att arrangemangen kommer att utfalla till belåtenhet. Vid uppläggning av prov måste tävlingsledarens strävan vara att så långt möjligt tillgodose såväl domares som tävländes önskemål. Det har tidigare sagts att en domare före provtillfället bör friska upp minnet genom att studera regeltext och anvisningar i domarkompndiet. Detta gäller i lika hög grad tävlingsledaren, emedan denne i första hand bär ansvaret för att hundarna prövas på rätt sätt.

Uppträdande på tävlingsplatsen

Tävlingsledaren blir av naturliga skäl alltid en person, som tilldrår sig mycket stor uppmärksamhet. I denna funktion måste man nämligen - om allt ska gå i lås - ge direktiv om allt som ska göras. Sköts allt rätt bör strängt taget ingen annan röst än tävlingsledarens höras på tävlingsbanan. Att allt bestyr överlätitns på denna funktionär innebär dock inte att vederbörande får domdera hur som helst. Ett prov måste ledas smidigt och elegant. Ju färre hårda ord från tävlingsledarens sida, desto bättre intryck av tävlingen. Viktigt är emellertid att alla kommandon och tillsägelser utsåges högt och tydligt, så att dessa kan uppfattas utan svårigheter av såväl tävlande som domare. Vad gäller uppträdandet på tävlingsbanan bör en tävlingsledare vidare tänka på att söka iaktta ett lugnt och behärskat uppträdande i alla situationer. Bär sig en tävlande dumt åt i något avseende, så bli aldrig arg på vederbörande utan sök med bibehållet lugn rätta till det felaktiga. I det långa loppet är det nämligen - vilket man nogsaamt bör hålla i minnet - genom det korrekta uppträdandet mot alla på tävlingsplatsen och i dess närhet som man blir respekterad såsom tävlingsledare.

Klädsel

Vad som under avsnittet "Domare" sagts om klädsel gäller även för tävlingsledare. Kläderna bör vara lämpade för den tjänst, varom här är fråga d v s klädedräkten bör vara av oömt material. Ett oeftergivligt krav är dock, att den ger ett värdat intryck. Även en tävlingsledare bör självfallet ha regnskydd med sig i reserv.

Hjälpmedel

I motsats till domare är det fullt naturligt att en tävlingsledare har de hjälpmedel tillgängliga, som erfordras för att leda provet. Härvid kan man använda sig av reglerna, men i allmänhet är det bättre att före provet göra upp en förteckning på i detta ingående moment med anteckningar om i vilken ordning hunden ska prövas i dessa. En dylik förteckning kan utan olägenhet hållas i handen. Vidare bör anteckningar rörande sättet för momentets utförande finnas, enär detta är så gott som nödvändigt för att få samtliga hundar prövade enligt samma mall. Anteckningar bör dock endast användas som stöd för minnet. Så långt möjligt är bör man söka lära sig provets gång utantill, annars är det risk för att man hela tiden står och läser sina anteckningar, vilket kan ge intryck av osäkerhet och dessutom medföra tidsförlust.

Kommandoord

Det har ofta diskuterats vilka kommandoord som är mest lämpliga för ledning av prov. Detta har berott på, att det då och då reses vissa invändningar mot de nu tillämpade militära kommandoorden. Under diskussionerna har det frågats om inte klubbens prov och tävling kan ledas på ett "civilt" sätt utan användning av sådana kommandon som "avdelning framåt marsch", "avdelning halt" etc. Rent erfarenhetsmässigt har man dock konstaterat, att ett prov lättast leds med användande av de militära kommandoorden. Att man kommit till denna ståndpunkt har berott på, att tävlingsledaren tidsmässigt måste ha full kontroll över varje utförande. Det har också sagts - och mycken sanning ligger däri - att de korta och bestämda militära kommandoorden även gagnar den tävlande. Genom dessa får nämligen denne en signal om den exakta tidpunkten för moments början och slut, ävensom om påbörjandet resp. avslutandet av i momentet ingående detaljer, varom tävlingsledaren ska ge tillsägelse.

Användandet av ovannämnda kommandon får dock inte medföra, att tävlingsledaren söker spela en härförars roll. Som redan nämnts bör ett kommando avges med lugn och lagom avvägd röststyrka. Tillämpas detta konsekvent är risken för att det hela ska verka ett militärt exercisfält inte så stor. Det bör i sammanhanget framhållas att det inte är något tvång att använda de militära kommandoorden. Skulle någon tävlingsledare önska begagna andra kommandon, föreligger således inget hinder härför, allt dock under förutsättning att detta ej blir till men för någondera parten.

Provets tempo

Varje prov ska alltid bedrivas i ett lugnt tempo. Vad gäller sådana moment som "linförlighet" och "fritt följ" måste tävlingsledaren tänka på att hunden prövas under så pass lång tid att domarna kan få en uppfattning om hundens förlighet. Efter varje moment görs ett kort uppehåll för att domarna ska ha möjlighet att göra erforderliga anteckningar. Ibland kan det vara lämpligt att hos domarna och den tävlande efterhöra om de är redo att övergå till nästföljande moment.

Tidhållning

Ansvaret för att ett prov börjar och slutar vid förutbestämda tidpunkter ävensom att i tävlingsprogrammet angivna hålltider följs åvilas i första hand tävlingsledaren. Särskilt viktigt är det att tidsförskjutningar som kan drabba de tävlande inte förekommer. Detta gäller framförallt vad avser spårs ålder. Tidsschemat för spårens utläggning och för hundarnas påsläpp måste därför uppgöras med den största noggrannhet. På detta schema bör finnas en ordentlig tidsmarginal mellan de olika spåren, då det ofta händer att domarna vill ägna något eller några hunder lite större intresse än andra. Märker tävlingsledaren att ett prov av någon anledning drar ut på tiden längre än beräknat, bör detta anmälas till tävlingsledningen.

Val av plats

Under tävlingens gång ska tävlingsledaren alltid tänka på att välja lämplig plats. Hänsyn bör härvid tas dels till att den tävlande utan svårighet kan uppfatta kommandoorden, dels att domarna har möjlighet att höra inte bara de olika kommandona utan även alla andra tillsägelser och anvisningar som ges till den tävlande, dels dock att tävlandes hund icke störs. Platsen måste också väljas med hänsyn till domarnas placering så att deras sikt inte skymms. För att lyckas härmed måste tävlingsledaren av naturliga skäl vara rörlig. Detta gäller i särskilt hög grad vid prov i skyddstjänst, där en tävlingsledare på grund av hunds skällande måste vara relativt nära den tävlande för att kunna göra sig hörd. Vid allt näsarbete ska man som tävlingsledare undvika att uppehålla sig på vindsidan av hunden. Over huvud taget bör en tävlingsledare i varje prov, med iakttagande av vad ovan sagts, i alla lägen söka uppehålla sig på sådana platser mot vars val berättigad kritik ej kan riktas.

Uppmärksamhet

Självfallet äger tävlingsledaren ej ta befattning med själva bedömningen. Trots detta bör denne åndock med största uppmärksamhet följa allt som händer på tävlingsplatsen, inte minst vad gäller hunds beteende i olika situationer. Det inträffar nämligen ibland, att domarna begär upplysning av tävlingsledaren om någon detalj i hundens uppträdande, såsom tjuvstart e dyl och då är man skyldig att lämna sådana upplysningar. Det kan vara bra att veta, att skärpt uppmärksamhet på allt av vikt är en av förutsättningarna - kanske den viktigaste - för att man som tävlingsledare ska lyckas med uppgiften.

Rätt att avbryta prov tillkommer ej tävlingsledaren

Vad beträffar tävlingsledarens uppträdande och handlande bör särskilt poängteras, att denne inte äger rätt att avbryta prov på grund av visad oförmåga hos hund. Ej heller föreligger rätt härtill i de fall förare uppträder så pass olämpligt, att fråga uppstår om vederbörandes avstängning från provet. Avgörande i sådana fall kan fattas endast av vederbörande domare (beträffande avstängning av överdomare), men självfallet åligger det tävlingsledaren att hålla dessa underrättade om vad som sker i berörda hänseenden, om de inte själva observerat vad som skett.

Ansvar

Ansvaret för att biträdande tävlingsledare och övriga medhjälpare är väl insatta i sina arbetsuppgifter åvilas tävlingsledaren ensam. Vid prov där endast en tävlingsledare utses kan det dylikt ansvar kännas tungt, emedan denne ej kan vara överallt för att ingripa om något går på tok. Instruktionerna till medhjälparna i sådana fall måste därför vara särskilt utförliga och klara så att de skilda proven kan avhållas enligt tävlingsledarens intentioner, även om denne inte är närvarande överallt.

Om tävlingsledaren märker att reglerna inte följs vid något prov ska han genast anmäla detta till fungerande domare och se till att rättelse nås.

Efter avslutat prov är tävlingsledaren skyldig att se till att materiel, som använts vid provet blir återlämnat. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt att ingen materiel lämnas kvar i terrängen. Har något förekommit ska arrangören underrättas.

Resultatlista

Arbetet med resultatlistan ävensom ansvaret för att listan är korrekt åvilas som redan nämnts fungerande domare. Den enda befattning tävlingsledaren behöves ta med listan är att påteckna sitt namn. Innan så skett äger denne ej lämna tävlingsplatsen. Vad tidigare sagts under avsnittet "Domare" rörande närvaro vid prisutdelning gäller självfallet även tävlingsledare.

ÖVERDOMARE

Vid prov där särskild överdomare utsetts är det denne funktionär som bär ansvaret för provet i dess helhet. I allmänhet utses särskild överdomare endast vid tävling om svenskt mästernskap och vid internationella tävlingar och vederbörande måste då vara domare av I klass och vara auktoriserad för de grupper som provet omfattar. Har vid övriga prov särskild överdomare inte utsetts, fullgör domarnas ordförande, d v s den i tjänsten äldste domaren inom respektive domarlag, överdomares åliggande. Detta innebär att överdomarfunktionen i vissa fall, nämligen i appell-, lägre och högre klass, kan fullgöras även av II klass domare.

Arbetsuppgifter

Enligt reglerna åligger det överdomare att avgöra protester ävensom att fatta beslut om förarens avstängning från fullgörande av påbörjat prov. Vidare skall en överdomare i sin egenskap av högste chef på tävlingsplatsen alltid vara beredd att självmänt eller på begäran vidta de åtgärder som kan anses påkallade för provets behöriga gång. Förutsättning för fullgörande av denna ytterst grannliga uppgift är bl a att överdomaren är väl orienterad om arrangemangen och på nära håll söker bilda sig en uppfattning om tävlingens förlopp. Härvid bör särskild uppmärksamhet ägnas sådana prov, som ur tävlingsynpunkt är särskilt känsliga. Hit räknas framför allt spårprov men också ett flertal andra specialprov.

Inträffar det vid prov, där särskild överdomare inte utsetts, att protest avseende annan anmärkning är som berör bedömning riktas mot den tävlandes eget domarlag, bör dylik protest inte avgöras av ordföranden i detta lag utan hänskjutas till annat domarlags ordförande. Härigenom slipper en domare att döma i egen sak.

I övrigt bör beträffande protester framhållas, att dessa alltid ska vara skriftliga med en klar motivering. Innan en protest tas upp för prövning bör vederbörande domare och i förekommande fall även tävlingsledaren beredas tillfälle att yttra sig. Erfordras kompletterande upplysningar av den tävlande, som inlämnat protesten, bör dylika upplysningar inhämtas av denne. I vissa fall kan det visa sig nödvändigt att även höra andra funktionärer, såsom spårläggare eller figuranter, för att få erforderligt underlag för bedömning av ett protestärende. Oavsett om en protest bifalles eller inte ska samtliga av protesten berörda parter underrättas om överdomarens beslut. Här protesten avslagits bör den som protesterat i samband med delgivning av beslutet upplysas om möjligheten att anföra besvär häröver. Delgivningen ska vara skriftlig och innehålla motivering till avslaget.

Då protester av vad slag det vara må vanligtvis sprider olust bland de tävlande, bör en överdomare sträva efter att diskussionsvägen söka lösa uppkomna tvister mellan dessa och vederbörande funktionärer. Dylikt ingripande bör göras innan ordväxlingar dem emellan blivit alltför hård och ingen vill ge med sig av prestigeskäl. Protest kan ej inlämnas över överdomares beslut. I sådana fall ska besvär ske direkt till förbundsstyrelsen.

Deltagande i domarkollegium

Av reglerna framgår att en överdomare äger delta i domarkollegiet och yttra sig men ej delta i beslut. Avsikten härmed är att överdomaren ska få tillfälle att delge domarna sina iakttagelser. Oftast är det fråga om iakttagelser som överdomaren ensam kunna göra tack vare större möjlighet att röra sig inom tävlingsområdet än domarna i allmänhet har.

Resultatlistor

Liksom fallet är med tävlingsledare så har överdomare inget formellt ansvar för resultatlistornas upprättande. Funktionen som sådan är dock av sådan art att den som bekläder denna i allas intresse bör medverka till att korrekta listor upprättas. Finns tid härtill bör därför överdomaren ta detta som en angelägen uppgift vid sidan av sina övriga åligganden.

Närvaroplikt vid prisutdelning

Överdomaren är den funktionär som absolut bör närvara vid prisutdelningen. Som redan nämnts utses särskild överdomare endast vid vissa större prov, vid vilka hundarna är av mycket god kvalitet. Striden om tätplaceringarna har därför som regel varit hård in i det sista, ett förhållande som medverkar till att

just dessa prisutdelningar tilldrar sig stort intresse. Det blir också ofta en överdomares uppgift att förätta prisutdelningen. Att överdomaren måste kvarstanna på tävlingsplatsen tills prisutdelningen är över beror också på att tävlande äger inlämna protest så sent som en halvtimme efter provets avslutande och i allmänhet avslutas inte ett prov förrän strax före prisutdelningen skall äga rum.

GRUNDLÄGGANDE REGLER FÖR BEDÖMNING AV
OFFICIELLA BRUKSPROV OCH TÄVLINGAR

Allmänna synpunkter

Förutsättning för att ett bedömningsresultat skall bli rättvisande är, att bedömningen sker i enlighet med de principiella bedömningsreglerna. En domare måste därför skaffa sig ingående kännedom om dessa regler för att över huvud taget kunna fungera på ett tillfredsställande sätt. En del av dem finns intagna i regelboken. Hit hör t ex bestämmelsen om att moment med få undantag inte får göras om. Av utrymmeskäl har huvuddelen av de principiella måst lämnas utanför reglernas ram, men då de flesta av dessa regler grundar sig på en under årens lopp utbildad praxis, råder det inom den aktiva domarkadern samstämmighet om deras rätta tolkning.

Det anses såsom ett mycket allvarligt fel att döma i strid med de principiella reglerna. En tävlande som drabbas av ett dylikt felaktigt domslut, har ej heller någon som helst möjlighet att få rättelse, enär protest enligt reglerna inte får avse bedömningsfrågor. Självfallet kan det inträffa att vilken domare som helst någon gång dömer fel, men genom noggrann förberedelse in för varje bedömningsstillfälle är det möjligt att begränsa sådana felbedömningar till ett minimum.

Utöver vad som anges i reglerna rörande bedömningsfrågor av principiell art, bör följande - avsett att tjäna som vägledning - påpekas.

Moments början och slut

En exakt tidpunkt för ett moments början respektive slut måste alltid finnas. Orsaken härtill är att hunden inte får lastas för annat än det som förekommer under själva momentet.

Som regel börjar ett moment på tillsägelse av tävlingsledaren. Dessförinnan skall dock hunden i de flesta fall ha intagit den i reglerna angivna utgångsställningen. Att ett moment har börjat behöver inte nödvändigtvis betyda, att hunden kommer till omedelbar aktion. Exempel härpå är momentet "apportering". Momentet apportering börjar med hunden i utgångsställning, då föraren på tävlingsledarens tillsägelse kastar föremålet. För apportering av tungt föremål gäller särskilda bestämmelser beträffande momentets början.

Beträffande moments avslutande gäller att i de fall hunden lämnat förarens sida för att därefter omedelbart återvända, är med få undantag som kommer att redogöras för längre fram - momentet slut först när hunden intagit utgångsställningen på nytt. Detta innebär att hunden måste iaktas mycket noggrant ända tills den återtagit sin plats vid förarens sida. I de fall hunden inte lämnar föraren utan är kvar hos hela tiden, slutar momentet på tävlingsledarens tillsägelse. Så är fallet vid t ex momentet "skall". Vid detta moment måste således order ges om skallets upphörande. Att slopa denna tillsägelse av tävlingsledaren genom att denna i förväg anger exempelvis "låt hunden skälla fem gånger" är således felaktigt. Om hunden ska avhämtas av föraren, som fallet är i flera skyddsmoment, är dylika moment inte avslutade förrän föraren kommit fram till hunden och tagit hand om den.

Skall hänsyn tas till den klass vari hund tävlar?

Något stöd för att hänsyn bör tas till den klass vari hunden tävlar finns inte i reglerna. Detta innebär att man inom ramen för i reglerna föreskrivet utförande av exempelvis momentet "linförlighet" i princip ska ställa lika höga krav på hund i appellklass som in någon högre klass för tilldelning av ett och samma betyg. Denna mycket viktiga principiella regel för betygssättningen medför självfallet, att hund i appellklass på grund av dess utbildningsnivå som regel erhåller sämre betyg än hund i de andra klasserna trots att flera moment i den förstnämnda klassen är enklare att utföra än i de övriga.

Ett moment måste fullföljas för godkännande

För erhållande av godkänt betyg krävs att hunden fullföljer momentet, d v s den måste - med de avvikelser som är tillåtna - utföra detsamma i enlighet med reglernas bestämmelser. Vid hopp av vad slag det vara må, måste således -med undantag av appellklass - hoppet göras i båda riktningarna. Vid momentet "apportering" måste apportföremålet avlämnas till föraren etc. Härmed menas att föraren ej ska behöva gå hunden till mötes. Som redan nämnts medger dock reglerna vissa avvikelser från det fastställda mönstret. Så är exempelvis fallet vid momentet "platsliggande". Vid detta moment får en hund både sätta sig och även krypa en kort sträcka, utan att dylika fel automatiskt leder till underkännande. Till de i reglerna medgivna avvikelserna finns det emellertid alltid naturliga förklaringar. Vad gäller momentet "platsliggande" är förklaringen den, att huvudvikten här läggs vid att hunden kvarstannar på platsen. Dess förmåga att lägga sig på kommando och ligga kvar tills den får tillsägelse att resa sig har ju prövats i annat sammanhang, men kan självfallet ändå inverka kraftigt på betygssättningen.

Provtidens längd - viktig faktor

En annan principiell regel - som det ofta syndas mot - är att samtliga i provet deltagande hundar ska prövas under lika lång tid i sådana lydnamsmoment, där tidsfaktorn ej blir beroende av hundens snabbhet m m. Orsaken härtill är, att alla bör ha samma möjlighet att under en och samma tidsrymd visa inte bara förtjänster utan även eventuella brister. Till moment varom här är fråga räknas t ex "linförlighet", "fritt följ", "framåtsändande" och "skall". Det kan nämligen inträffa att en hund, som i momentets början visar sig mycket duktig, snart tröttnar med sänkning av betyget som följd.

Det tillkommer visserligen tävlingsledaren att tillse, att provtiden blir lika lång för samtliga hundar, men skulle av någon anledning avsteg göras från denna regel, åligger det domarna att ingripa.

Avvikelser i uppträdande raserna emellan

Hundar kan uppträda olika, allt beroende på vilken ras de tillhör. Dylika avvikelser förekommer även inom en och samma ras. Detta gäller beroende av om hundarna utbildas efter samma mall eller ej. En rottweiler rör sig på appellplanen på ett helt

annat sätt än exempelvis en dobermann gör. Likaså märks en markant skillnad mellan i ena sidan schäferns och å andra sidan boxerns sätt att förflytta sig. Dessa skillnader bör dock inte sätta spår i betygssättningen i sådana fall två utföranden av ett och samma moment i övrigt ansetts likvärdiga, men denna regel får självfallet inte leda därtill att ett elegant uppträdande, som på ett påtagligt sätt förbättrar helhetsintrycket av en viss prestation, inte premieras.

I vad mån påverkar förarens uppträdande bedömningen?

I första hand är det givetvis hundens prestationer som ska bedömas. Förare och hund bildar emellertid tillsammans ett ekipage, vars uppträdande i stor utsträckning bör läggas som grund vid bedömning av helhetsintrycket. På grund härav kommer förarens göranden och låtanden på tävlingsbanan nära nog automatiskt att påverka betygssättningen, även i sådana fall föraren inte vidtar någon åtgärd som försämrar hundens prestation. Vidtar föraren åtgärd i korrigerande syfte är det - som framgår av det följande - uppenbart att betygssättningen påverkas härav, ibland t o m så pass kraftigt att momentet underkänns.

Betygsavdrag vid användande av hjälpmedel

För att förbättra en hunds prestationer använder de tävlande ofta olika slags hjälpmedel. Mestadels söker de nyttja dessa hjälpmedel så omärkligt som möjligt för domarna. Hjälpmedlen kan vara dubbelkommandon, smackningar, handtecken tillsammans med muntliga kommandon, knäppningar med fingrarna, överdrivna klacksammanslagningar, ryck i koppel o dyl. Hur stor sänkningen av betyget ska bli vid användande av sådana hjälpmedel beror helt på dessas art och omfång. Sålunda bör ett enda dubbelkommando där hunden på intet sätt tvekat, vanligtvis inte medföra betygssänkning med mera än 1-2 enheter, en lätt knäpp med fingrarna kanske endast 1 enhet. Kraftigare korrigeringar såsom ryck i koppel bör däremot påverka betyget något mera, i vissa fall t o m med 4-5 enheter.

Vid uppehåll mellan två moment, står det föraren fritt att klappa hunden, utan att detta räknas såsom hjälpmedel. Uppmärksammas bör att användande av hunds namn som lystringsord ej räknas som hjälpmedel.

I de fall otillåtna hjälpmedel används ska momentet underkännas. Till dylika hjälpmedel räknas exempelvis ett kvarhållande av hunden i halsbandet i sådana moment, där den enligt reglerna ska framföras fritt vid sidan. Innan underkännande sker bör dock domarna söka förmå föraren att släppa taget om halsbandet.

Hunds tvekan på grund av oförmåga eller olydnad

Tvekar en hund att utföra ett visst moment - mestadels gäller detta vid hopp -bör som regel detta medföra kraftig nedsättning av betyget. Som regel bör ett moment avbrytas, när hunden vägrat att åtlöda tredje kommandot. Är det för domarna uppenbart att hund ej kan utföra ett visst moment utan risk för allvarliga men, bör momentet avbrytas ännu tidigare. Med tvekan (vägran) förstås i detta sammanhang ohörsamhet att åtlöda kommandon

Nyttjande av extra kommandon innebär ej alltid betygssänkning

I några fall medger reglerna föraren rätt att utan särskilt förbehåll avge kommandon, som i och för sig inte bör medföra sänkning av betyget. Detta gäller även i sådana fall, där ett kommando strängt taget är överflödigt. Då figuranten har stannat efter hundens angrepp, ska hunden enligt reglerna för skyddstjänsten upphöra med angreppet utan kommando. Reglerna medger dock föraren rätt att beordra den här till, vilket således inte får medföra sänkning av betyget. Förutsättning är emellertid att föraren nyttjar denna rätt i så pass god tid, att hundens angrepp ej pågår längre tid än som är normalt.

I andra fall stipuleras i reglerna att föraren har rätt att kommandera hunden, därest denne ej utför viss prestation. Exempel härpå är momentet "flykt" i skyddshundsgruppens lägre klass. Här förutsättes dock att hunden ska ha vägrat att utföra momentet utan kommando för att föraren ska ha rätt att beordra den att uppta förföljandet. Den har således redan gjort ett fel som sänker betyget, när kommandot ges. Söker föraren förebygga dylikt fel hos hunden genom att redan i flyktögonblicket kommandera "revir", bör detta också påverka betygssättningen.

Det finns också moment där regeltexten lämnar utrymme för användande av kommandon, som en extra påminnelse för hunden att utföra en viss prestation utan att detta bör sänka betyget. Så är exempelvis fallet i momentet "platsliggande" alla klasser. Här härpå är reglerna att föraren må använda ett kommando, nämligen "stanna kvar". Till skillnad mot vad som ovan sagts beträffande momentet "flykt" i skyddshundsgruppens lägre klass måste kommandot "stanna kvar" ges just som momentet börjar, d v s då föraren lämnar hunden. Söker föraren använda kommandot efter kvarlämnandet av hunden, bör detta medföra ett underkännande av momentet. Denna ytterst stränga bedömningsgrund bottnar i, att andra hundar inte får påverkas av andra tävlande än egna föraren.

Tecken istället för muntligt kommando

Använder föraren tecken så får detta i princip inte utsträckas längre i tiden än ett muntligt kommando, d v s ett för långt kvarhållande av tecknet påverkar betyget i negativ riktning. Tecken som alternativt till muntligt kommando får endast användas i de moment där så anges i reglerna. I dessa moment må ett eller flera kommandon utbytas mot tecken, tecken och kommandon får också blandas i ett och samma moment. Tekniska hjälpmedel, som t ex visselpipa, får inte användas.

Vad menas med att "göra om" ett moment

Med undantag av i appellklass får moment inte göras om. Att göra om ett moment innebär att hunden efter ett misslyckande intar utgångsställning och därifrån startar på nytt. Exempel härpå är hoppmomenten. Hund som vid dessa moment ej förmår komma över redskapet utan efter misslyckandet springer tillbaka till sin plats vid förarens sida, får således inte starta på nytt. Skulle hunden däremot efter första försöket - utan att springa tillbaka till föraren -göra ett förnyat försök, utgör enbart detta inte anledning till momentets underkännande men väl motivering till en kraftig betygssänkning.

Avstängning av hund

Det förtjänar att påpekas att denna allvarliga påföljd endast kan tillgripas i sådana fall då domarna kunnat bilda sig en klar uppfattning om händelseförloppet. I övriga fall gäller här regeln att hellre fria än fälla.

BEVAKNINGS- OCH KARAKTÄRSPROV

—

ALLMÄNNA SYNUNKTER

Bedömning:

I bevaknings- och karaktärsprov ingående delprov (vindmarkering, ljudmarkering och karaktärsprov) må avläggas vid skilda tillfällen. Under samtliga prov äger förare rätt att med röststödja hunden.

För hunds godkännande erfordras att båda domarna är därom ense. Eftersom proven tillmäts betydelse ur militär användbarhetssynpunkt bör i tveksamma fall dessa prov hellre underkännas än godkännas. Att proven tillmäts stor betydelse framgår bl a av att en av domarna måste vara av I klass. Det bör påpekas att proven icke anordnas i tävlingsform. Resultatet bedöms också på grund härav som godkänt eller icke godkänt.

Som framgår av reglerna måste hunden ha uppnått 12 månaders ålder för att få delta. Denna relativt låga ålder innebär att vid ett och samma prov hundar av högst varierande ålder kan delta, ett förhållande som kan vålla vissa besvärligheter ur bedömningsynpunkt, särskilt vad avser karaktärsprovet. Unghunden med sin relativt ringa kännedom om omvärlden kan således mängen gång uppträda på ett sätt som vid ett hastigt påseende ger sken av rädsla eller annan mental defekt utan att så behöver vara fallet. Hänsyn måste därför alltid tas till hundens ålder under bedömningen, och domaren bör vad unghunden beträffar alltid söka utröna, huruvida en avvikelse från det vanliga mönstret hos hunden i allmänhet kan bero på något mentalt fel eller bottna i något förhållande, som hör samman med hundens ålder. Samma hänsynstagande skall även gälla för olika rasers sätt att reagera.

Uppläggning:

Innan ett prov börjar ska deltagarna av tävlingsledaren i detalj informeras om hur provet tillgår samt hur föraren ska uppträda därunder.

VINDMARKERING

Bedömning:

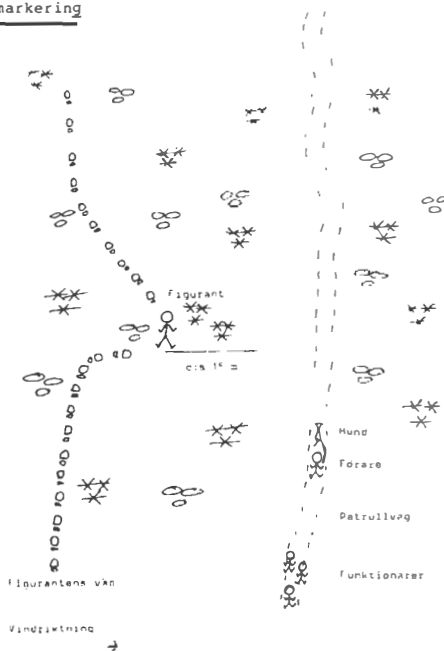
I reglerna anges tydligt hur provet ska arrangeras och någon större svårighet att rätt bedöma detsamma föreligger som regel inte. Ett fall, när bedömningssvårigheter kan uppstå är dock, då en hund blindmarkerar och domarna på grund härav har svårt att avgöra, om hunden markerat figuranten av en ren tillfällighet eller ej. I sådana fall gäller dock att hunden - som reglerna föreskriver - på ett tydligt sätt - utan att påvisa - måste markera var figuranten finns för att bli godkänd. Upprepade blindmarkeringar bör därför ofelbart medföra, att en sådan hund underkännes. Likaså leder aggressivitet till ett underkännande. Skallgivning eller gnäll är självfallet ej heller önskvärd, men dylikt beteende får inte anses lika graverande som aggressivitet och bör därför i och för sig inte automatiskt medföra att hunden underkänns.

Uppläggnig:

Före detta prov bör tävlingsledaren särskilt framhålla att hunden - trots att reglerna ej omnämner detta - bör gå framför föraren samt att förflyttningen skall ske under gång.

Vindmarkering

Provet utföres i betäckt terräng. Om naturlig patrullväg ej finns, bör sådan snitslas. Håll i minnet att hunden inte ska påvisa figuranten utan endast markera denne. Då vinden alltid ska blåsa från figuranten mot patrullvägen måste kontroll ske då och då, att vindriktningen inte har ändrats under provets gång. Skulle detta inträffa måste en omplacering av figuranten genast göras med hänsyn tagen till den nya vindriktningen. Hur lång sträcka föraren ska förflytta sig med hunden finns inte angivet i reglerna, men som regel bör sträckan inte överstiga 75 m. Figuranten ska bibehålla sin plats under hela provet under förutsättning att ingen hund varit fram till figuranten.

Provet uppläggnig i övrigt framgår av schematisk skiss på föregående sida.

LJUDMARKERING

Bedömning:

Även beträffande detta prov är regeltexten detaljerad. Sålunda anges bl a noggrant de fall, när underkännande ska ske. Speciellt vad ljudmarkeringen beträffar förtjänar dock påpekas att en tävlande före provet grundligt bör informeras om bestämmelserna för provets avhållande. För godkännande krävs att hunden markerar figuranten senast vid stoppmärket, och att den även tydligt markerar dennes väg i sidled.

Föraren äger rätt att kommendera "pass på" när provet börjar samt då hunden påbörjar en ny markering. Enstaka beröm som ges vid samma tillfälle är också tillåtet.

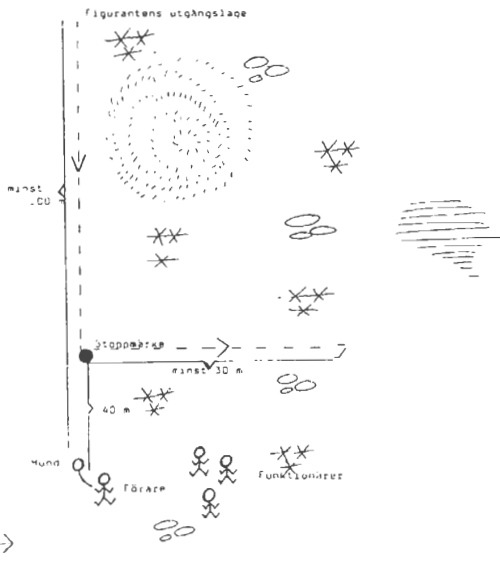
Reglerna omnämner flera faktorer som ska ligga till grund för bedömningen, såsom hundens allmänna intresse, vakenhet m m. Detta stadgande får dock inte medföra att hund, som ej tillförlitligt uppträder som reglerna anger, automatiskt underkänns. Huvudvikten måste läggas vid att hunden uppvisar önskvärd hörsel och förmåga att använda hörselorganen på rätt sätt.

Uppläggnig:

Liksom vid vindmarkering får endast en hund i sänder prövas vid ljudmarkering. Det bör uppmärksammas att figuranten ska gå ända fram till stoppmärket på 40-metersavståndet, oavsett om hunden markerat dessförinnan eller ej. Är det uppenbart att hunden på grund av hastigt uppkommande störningar (flygplan, skottlossning i närheten o dyl) ej kunnat uppfatta ljudet av figuranten, bör den prövas på nytt.

Exempel på uppläggnig av ljudmarkeringsprov framgår av skissen på nästa sida.

Ljudmarkering

Provet utföres i skylande busk- eller skogsterräng, vilken dock ej ska vara tät.

KARAKTÄRSPROV

Bedömning:

Liksom bevakningsproven syftar till att söka utrona hundens lukt respektive hörsel förmåga, så är avsikten med karaktärsprovet att i viss utsträckning kartlägga vissa andra egenskaper som krävs för att kunna bedöma hundens lämplighet för fortsatt utbildning, ävensom dess lämplighet att umgås med människor i det dagliga livet. Karaktärsprov utgörs av prov på tillgänglighet, prov på nervkonstitution samt skottprov.

Tillgänglighetsprovet startas direkt, när hunden är på plats vid provstället. Provet ska utföras så att hunden ges tillfälle att konfronteras med för hunden främmande personer, lämpligen tjänstgörande domare. Hunden ska utan rädsla eller aggressivitet, söka kontakt med den främmande personen. Om så behövs, skall den som utför provet bjuda till kontakt genom mjukt och positivt inbjudande uppträdande. Provet ska visa att man kan

klappa eller ta i hunden utan att den visar rädsla, aggressivitet eller någon form av panikattityd. Visar hunden stark rädsla, aggressivitet eller någon form av panik i samband med konfrontationen med främmande personer, ska den icke godkännas. -

Nervkonstitutionsprovet ska utföras på sådant sätt att hunden utsätts för överraskande prov med i viss mån skrämmande inverkan av icke-hotkaraktär.

Ex. 1 Skrammel

En samling plåtburkar som ramlar ner och därmed ger ett överraskande ljud ifrån sig. Under provet ska hunden vara i rörelse framåt. Störningen skall komma från sidan tidigast när hunden just passerat platsen för störningen. Hunden ska registrera varifrån ljudet kommer och inom rimlig tid, med hjälp av sin förare, gå fram till skramlet samt undersöka detsamma.

Ex. 2 Figurant under plastskynke

Hund och förare anvisas en plats, som hunden ges tillfälle att nosa av, innan provet börjar. En för hunden dold, plastöverklädd person sitter c:a 10 m framför ekipaget. Figuranten gör på ett överraskande sätt en kort förflyttning i sidled och blir synlig för hunden. Observera att förflyttningen ska göras för att väcka hundens nyfikenhet på ett överraskande och i viss mån skrämmande sätt. När figuranten stannat, ska hunden, med erfordrig hjälp av föraren, kunna gå fram till den plastöverklädda figuranten och söka kontakt. Som extra hjälp kan figuranten avlägsna skynket samt själv inbjuda till kontaktagande.

Hund som vid något tillfälle under provet råkar i panik och vill fly från platsen eller vägrar att gå fram till den plats, där störning av något slag uppträtt, skall ej godkännas i karaktärsprov. Observera att hunden ska ges god tid att avreagera efter varje moment för att komma i balans, innan den provas i nästa.

Skottprov. Hunden ska registrera skotten utan att sättas ur funktion. Hunden bör inte provas i enbart stillsamt läge utan även i ett läge där hunden är sysselsatt med t ex lek med pinne eller liknande för att lättare upptäcka om hunden sätts ur funktion. Att enbart pröva sin hund i stillsamt läge kan vara missvisande, eftersom vissa hundar, trots att de sätts ur funktion vid skottprov, kan visa sig lugna utan tendens att vilja avvika från platsen.

Skottprovet ska omedelbart avbrytas, om det klart framgår att hunden är skotträdd eller skottberörd, varvid hunden underkännes.

Upläggning:

Av bevaknings- och karaktärsproven är det sistnämnda minst berört i reglerna. Där rågs endast, att hunden ska utsättas för överraskande och i viss mån skrämmande inverknings av icke-hotkaraktär. I karaktärsprovet ingående levande personer ska ha karaktären av "normala, vardagliga" störningar. Levande figuranter bör användas, medan "döda" föremål (pappfigurer o dyl) bör undvikas. Släde får inte användas vid karaktärsprov. Skottlossning ska ingå i provet.

Provet tillmäts stor betydelse och måste därför arrangeras på sådant sätt, att det möjliggör en allsidig prövning av hundens nervkonstitution och tillgänglighet. Observeras bör att hund aldrig får utsättas för smärta vid karaktärsprovet.

Finner domarna det tveksamt om viss del av provet gett önskat utslag och därför tvekar om huruvida en hund ska godkännas eller ej, bör en kompletterande prövning ske. Tävlingsledaren bör därför ha några planerade störningar i reserv.

För den i provet ingående skottlösningen gäller, att hundarna ska provas härl var för sig. Härvid används gevär, k-pist eller ev pistol (startpistol), ej knallskott. Minst tre skott ska avlossas på ett avstånd av minst 20 m.

Funktionärer ska följa ekipaget på c:a 10 m avstånd. Hunden må vara kopplad. Observera att hunden bör ges god tid att avreglera efter varje moment för att komma i balans innan den provas i nästa.

LYDNADSMOMENT

Jämfört med specialmomenten brukar lydnamsmomenten vara relativt lätta att bedöma. Vissa komplicerade situationer kan dock uppstå även på appellplanen och förorsaka även en rutinerad domare stora svårigheter. Dessa problem är i huvudsak följande.

Utförande av moment utan order av tävlingsledare

För lydnamsmomentens genomförande gäller generellt att förare är skyldig att till alla delar följa tävlingsledarens anvisningar och kommandon. Låter förare hund utföra något moment utan att tävlingsledaren gett tillsägelse eller tecken härom, kan sådan prestation inte bedömas, då ett moment börjar först på order av tävlingsledaren. Att hunden i dylika fall kommer att starta på nytt, innebär således inte att moment i fråga görs om. För det får ju - som tidigare nämnts - i vissa fall endast ske i appellklass. Vid för tidig start - hit räknas ej s k tjuvstart - måste således hunden - för att över huvudtaget kunna bedömas - starta på nytt efter tävlingsledarens anvisning. Den för tidiga starten får ej påverka betygssättningen av det nya utförandet. Förut-sättningen härför är dock att föraren låter sig rättas efter tillsägelse.

Hund som startar före kommando

På samma sätt som förare måste vänta på order från tävlingsledare, måste hund invänta kommando av sin förare, innan den påbörjar ett visst moment. Undantag från regeln finns dock beträffande apporteringsmomenten. Beträffande dessa moment ska en sänkning av betyget ske för hund som startar före kommando, och högre betyg än 7 bör som regel aldrig ges vid s k tjuvstart.

I alla övriga lydnamsmoment krävs det således att hunden inväntar kommando av föraren, innan den börjar ett moment. Detta innebär att en hund, som exempelvis i momentet "platsläggande" inte inväntar kommando från föraren, utan lägger sig dessförinnan, ej kan godkännas i momentet. Att göra om momentet är ej heller möjligt, enär förflyttningen ingår som en del av detta. På samma sätt bedöms en för tidig start av hunden i övriga lydnamsmoment utom vad beträffar ovan nämnda apporteringsmoment. Härav följer att hund, som påbörjar ett moment på tävlingsledarens order till föraren, inte heller kan godkännas. Uppmärksammas bör dock att tävlingsledaren inte äger rätt att sin order till förare använda samma kommando som denne ska ge till hunden.

Om hund vid momentet "linförighet" och "fritt följ" reser sig, innan tävlingsledaren kommanderat "Framåt marsch" och föraren kommanderat "Fot", skall detta inte räknas som för tidig start, men heller inte förbises.

Hund som av olydnad lämnar provplatsen

Ibland kan det inträffa att en hund av ren olydnad lämnar appellplanen eller sin plats vid förarens sida, sedan ett moment börjat, och endast med svårighet låter sig återkallas. Ett sådant uppträdande ska alltid medföra att momentet ifråga underkänns, oavsett om hunden utfört större delen av detsamma utan anmärkning. Kan föraren få hunden under kontroll inom rimlig tid, möter inget hinder att den därefter får fortsätta tävlingen.

Störande skallgivning

Hund som ger ihållande skall i moment, där skallgivning inte ingår, och som genom sitt skällande verkar störande, ska underkännas i momentet. Angriper och biter hunden någon funktionär ska den uteslutas från provet. Gnäll, gläfs och morrnin under lydnamnsmoment verkar alltid störande och bottenar mestadels i o-lydnad. Sådana beteenden bör därför alltid sänka betyget kraftigt. Högre betyg än 7 bör som regel aldrig ges till hund som inte är tyst.

Utöver ovan nämnda generella bestämmelser för bedömning av lydnamnsmomentet, bör följande gälla:

LINFÖRIGHET - akl, lkl, hkl

Bedömning:

Reglernas föreskrifter om att hund ska föras i fritt hängande koppel bör särskilt observeras. Bestämmelsen innebär, att hund som hela tiden förs i stramt koppel (hunden stretar) inte kan godkännas. Sak samma gäller om hunden släpar efter alltför kraftigt, så att den måste dras fram ideligen.

Med hänsyn till den tidsrymd detta moment pågår, och den mångfald av rörelser hunden härunder måste utföra, krävs särskilt stor uppmärksamhet från domarens sida, för att denne ska kunna ge ett rättvisande betyg. Avvikelse, som hunden gör från det önskvärda mönstret, återspeglas i betygssättningen. Detta gäller även en sådan detalj som tempot vid exempelvis sättande.

Det står föraren fritt att i stället för den helomvändning där hunden förs bakom ryggen utföra helomvändningen som dubbelt till höger eller vänster.

Uppläggning:

Vid momentets början ska hunden ha intagit utgångsställning vid förarens vänstra sida. Kopplet ska hänga fritt. Det åligger tävlingsledaren att tillse att hunden under hela momentet förs i fritt hängande koppel. För att samtliga i provet deltagande hundar ska kunna prövas lika, är det nödvändigt, att detta moment sker efter ett på förhand uppgjort schema. Detta schema ska utvisa -förutom momentets omfång - den ordning i vilken olika detaljer såsom vändningar, haltar o dyl ska utföras. Tempot ska hela tiden vara vanliga marschtakt, utom då språngmarsch beordras. Förflyttningar från halt två å tre steg i olika riktningar ingår i momentet.

Momentet börjar och slutar på tävlingsledarens kommando.

FRAMFÖRGÅENDE - akl, lkl, hkl

Bedömning:

Vid detta moment är det viktigt att kontrollera, att riktningen bestäms av föraren och inte av hunden. Tillåts hunden bestämma riktningen och dra iväg föraren åt vilket håll som helst, ska den underkännas. Hund som stretar, nosar, ej håller avståndet eller sätter sig bör ej ges högre betyg än 8. Hund, som någon gång, sedan den sänts på kommando "före", befinner sig bakom eller i jämnhöjd med föraren ska underkännas.

Uppläggning:

Momentet börjar på tävlingsledarens tillsägelse med hunden i utgångsställning, och slutar då tävlingsledaren beordrat halt och hunden intagit utgångsställning vid förarens sida.

Under pågående förflyttning beordras föraren att med bibehållen huvudriktning kommandera hunden att gå framför föraren i kopplets hela längd. Förflyttningen ska ske i vanlig marschtakt. Efter c:a 25 m beordras föraren göra halt och kalla in eller gå fram till hunden. Momentet utföres i två riktningar. Frånsett ovan nämnda halter ska halter ej ingå i momentet.

FRITT FÖLJ VID SIDAN - akl, lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Detta moment bedöms efter samma grunder som moment "linförighet". Skilnaden mellan de båda momenten, är att hunden under momentet "fritt följ vid sidan" har möjlighet att avlägsna sig från föraren (dra sig före, åt sidan, sacka efter). Då hund, som hela tiden förs i stramt koppel under linförighetsmomentet, ska underkännas, måste i konsekvens härmed även hund, som drar sig ifrån föraren vid "fritt följ" ges underkänt betyg. Underlag för en sådan bedömning finns, om hunden under större delen av momentet följer föraren på längre avstånd än en meter.

För ett koreekt utförande ev elitklassens sidoförflyttningar ska föraren bibehålla frontriktningen och således t ex backa eller ta steg åt höger respektive vänster sida.

Uppläggning:

Vid momentets början ska hunden ha intagit utgångsställning. Kopplet skall vara undanstoppat och osynligt. Några andra hjälpmedel såsom t ex "godis" är ej heller tillåtna för att hålla hunden kvar. Utförandet sker på samma sätt som momentet "linförighet". Vad som sagts om nämnda moments början och slut gäller även för detta moment.

I elitklass ingår i momentet förflyttningar från halt två å tre steg i olika riktningar samt vändningar på stället.

PLATSLÄGGANDE - akl, lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Förblir en hund kvar i stående ställning i stället för att lägga sig och detta upptäcks av föraren efter några stegs förflyttning, ska hunden underkännas även om föraren på detta håll genom förnyat kommando lyckas förmå den att inta liggande ställning. Sätter eller reser sig hunden, innan föraren stannat och vänt sig om, får högre betyg än 5 inte ges. Hund, som lämnat sin plats med tre meter, innan föraren stannat och vänt sig om, underkänns i momentet "platsläggande". Sker det efter det föraren stannat och vänt sig om, påverkar detta ej betyget emedan momentet då är slut.

I momentet ingår inte bara själva läggandet utan även förflyttningen dessförinnan. Hund som lägger sig före kommando underkänns.

Uppläggning:

Detta moment måste ovillkorligen utföras under förflyttning. Det är således inte tillåtet för föraren att stanna, just när hunden ska läggas ned. Detta bör meddelas föraren före momentets början.

För att nå största möjliga rättvisa hundarna emellan ska samtliga hundar, på tävlingsledarens tillsägelse, nedläggas på så gott som samma plats. Förflyttningen efter nedläggandet ska också vara ungefär lika lång av samma skäl.

Reser sig hunden eller gör den något annat fel under förarens förflyttning, får momentet på grund härav inte avbrytas, utan förflyttningen ska fortsätta.

I momentet, som börjar på tävlingsledarens tillsägelse med hunden i utgångsställning, ingår inte bara själva nedläggandet utan även förflyttningen dessförinnan. Momentet är slut i och med att föraren stannat och vänt sig om.

I appellklass avlägsnar sig föraren gående från hunden c:a 10 m.

I lägre klass och högre klass avlägsnar sig föraren gående från hunden c:a 25 m.

I elitklass avlägsnar sig föraren springande från hunden c:a 25 m.

INKALLANDE - akl, lkl

Bedömning:

Momentet börjar, då föraren på tävlingsledarens tillsägelse har lämnat hunden kvar i sittande ställning. Hund som före inkallningskommandot avviker mer än tre meter från sin plats ska underkännas. Det sägs ingenting om bedömningsprincipen vid visad olydnad att komma på kommando. Vid bedömning av den frågan måste man hålla i minnet, att inkallningsmomentet ur flera synpunkter är ett mycket viktigt moment. Olydnad vid detta moment bör därför medföra kraftig sänkning av betyget. Kommer inte hunden vid första kommandot, bör betyget inte bli högre än 6.

Olydnad även vid andra kommandot bör automatiskt medföra ett underkännande. I övrigt bör man hålla i minnet, att huvudvikten lägges vid att hunden kommer på rätt sätt. Ställer eller lägger den sig före inkallningsmomentet, ska detta sätta spår i betyget, men får ej medföra ett underkännande.

Uppläggning:

Momentet börjar då föraren på tävlingsledarens kommando lämnar den sittande hunden. Momentet är slut, då hunden intagit utgångsställning vid förarens sida.

I appellklass sker inkallningen på ett avstånd av c:a 15 m från hunden, i lägre klass på ett avstånd av c:a 25 m.

INKALLANDE MED STÅENDE - hkl

Bedömning:

Vid bedömning av detta moment ska huvudvikten läggas vid att hunden visar god lydnad och snabbhet vid inkallningen. Stor vikt bör också fästas vid att den snabbt stannar på förarens kommando. Ställer eller lägger sig hunden före inkallningsmomentet bör högre betyg än 8 ej ges. Kommer inte hunden vid första kommandot alternativt sätter eller lägger sig hunden, då den beordras stanna i stående ställning, är max.betyget 8. För godkännande måste hunden ha stannat. Lämnar hunden sin plats före första inkallningskommandot med mer än tre meter underkänns den i momentet.

Uppläggning:

Av regeltexten framgår hur momentet ska utföras. Momentet börjar när föraren lämnar hunden.

Föraren sätter hunden och avlägsnar sig 50 m. På tävlingsledarens tillsägelse inkallas hunden. Strax innan hunden passerar halva sträcka beordras föraren att kommandera hunden att stanna i stående ställning. På ny tillsägelse från tävlingsledaren inkallas hunden. Momentet är slut, då hunden intagit utgångsställning.

Föraren ska före momentets början informera om hur det kommer att utföras.

INKALLANDE MED STÅENDE OCH LÄGGANDE - ekl

Bedömning:

Momentet bedöms efter samma grunder som motsvarande moment i högre klass. Misslyckas både ståendet och läggandet underkänns hunden i momentet. Hund som stannar endast vid det ena delmomentet (stående respektive läggande) kan ges högst betyg 6. Hund som intar felaktig ställning vid något av delmomenten stående eller läggande kan ges högst betyg 8.

Momentet börjar, då föraren lämnar hunden.

Uppläggning:

Regeltexten anger i detalj hur momentet ska utföras. På tävlingsledarens tillsägelse går föraren 75 m i anvisad riktning. Sedan föraren där lagt ned hunden, återvänder han till utgångsläget. Därefter inkallar föraren hunden på tävlingsledarens tillsägelse. Innan hunden passerat första tredjedelen av sträckan beordras föraren att stanna hunden i stående ställning. På ny uppmaning av tävlingsledaren kallar föraren på nytt in hunden. Sedan den passerat två tredjedelar av sträckan, beordras föraren att lägga ned hunden. Därefter kallar föraren på order av tävlingsledaren in hunden. Momentet är slut då hunden intagit utgångsställning.

Föraren ska före momentets början informera om hur det kommer att utföras. Tävlingsledaren bör under momentets genomförande stå i anslutning till den tävlande.

KRYPANDE - lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar då tävlingsledaren beordrar föraren att lägga hunden och är slut då hunden intagit sittande ställning vid förarens sida.

Vid bedömningen tas främst hänsyn till

- att hunden har låg ställning
  - hundens följsamhet
- men även till bl a lydnad och snabbhet vid läggande och sättande.

Beträffande den låga ställningen krävs för godkännande att hunden under större delen av sträckan vidrör marken med armbågarna. För hund som håller bakdelen högre än frambenen sänks betyget. För hund som, i högre klass och elitklass, sätter sig vid avbrottet ges högst betyg 7.

Beträffande följsamheten gäller att om hunden bestämmer tempo och/eller riktning så sänks betyget. För hund som ej stannar utan extra kommando då föraren gör halt ges högst betyget 9.

För högsta betyg krävs att föraren går upprätt.

Uppläggning:

I högre klass läggs avbrottet vid halva sträckan.

I elitklass läggs avbrottet och vinkeln vid 1/3 respektive 2/3 av sträckan. Ordningsföljden mellan avbrott och vinkel liksom vinkelns riktning (höger eller vänster) avgörs av tävlingsledare.

FRAMÅTSÄNDADE - lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar med hunden i utgångsställning då tävlingsledaren kommanderar igång den inledande förflyttningen. Momentet är slut sedan föraren på tävlingsledarens tillsägelse gjort halt och hunden intagit utgångsställning.

Vid bedömningen tas främst hänsyn till

- att hunden håller huvudriktningen
- hundens avstånd till föraren
- hundens uppträdande vid passerandet av gruppen (i högre och elitklass)

men även till bl a

- lydnad och snabbhet vid inkallningen
- fria följet under momentet.

Beträffande hållandet av huvudriktningen krävs för högsta betyg att hunden inte avviker mer än ca 3 m åt vardera sidan från förarens marschriktning. Hund som i båda riktningarna avviker mer än ca 7 m från förarens marschriktning kan ej godkännas.

Beträffande hundens avstånd till föraren krävs för högsta betyg att hunden raskt intar position ca 15 m framför föraren och håller detta avstånd tills inkallning sker. För godkännande får de i reglerna angivna max- respektive min-avstånden endast temperärt över respektive underskridas.

I högre och elitklass krävs för godkännande att hunden passerar genom gruppen i bägge riktningarna.

Uppläggning:

I högre och elitklass sänds hunden då föraren är på ca 25 m avstånd från gruppen. I samtliga klasser gäller att föraren, sedan hunden sänts, ska förflytta sig ca 30 m innan inkallning sker.

Halter, utöver den avslutande, ingår inte i momentet.

APPORTERING - akl, lkl, ekl

Bedömning:

Hund, som tjuvstartar, tuggar på föremålet eller tappar det samma före avlämnandet ska erhålla sänkt betyg. Tidigare har sagts att hund som tjuvstartar ej bör ges högre betyg än 7. Vad tuggningen beträffar måste betygssänkningen bli beroende av hur pass kraftigt hunden tuggar. En enda lätt tuggning är inte så allvarligt, men vid ihållande, kraftiga tuggningar bör högre betyg än godkänt ej ges. Tuggning brukar dessutom medföra att utförandet i övrigt inte blir det önskvärda.

Meningen är, att hunden alltid måste avlämna föremålet för godkännande. Den måste således ta upp föremålet på nytt, om detta tappats på väg mot föraren. Vid framkomsten till föraren händer det ibland att hunden släpper ner föremålet på marken utan att sedan ta upp detta. Självfallet är detta inte önskvärt, men det får inte resultera i ett underkännande utan i stället en kraftig sänkning av betyget till högst 7. Den omständigheten att hunden ej omedelbart finner föremålet bör ej automatiskt leda till betygssänkning, så länge hunden arbetar.

Uppläggning:

Så lång möjligt ska apportering ske på samma plats och i samma riktning för samtliga hundar.

Momentet börjar med hunden i utgångsställning, då föraren på tävlingsledarens tillsägelse kastar föremålet. Därefter måste föraren vänta på tillsägelse från tävlingsledaren, innan hunden sänds. När hunden återvänt till föraren, får avlämning ej ske förrän på ny tillsägelse av tävlingsledaren. Den tid, som hunden ska sitta kvar på sin plats från det ögonblick, då föremålet kastats tills kommandot "apport" ges, bör vara lika lång för samtliga hundar. Detsamma gäller den tidsrymd, under vilken hunden ska hålla kvar föremålet före avlämnandet.

Endast i appellklass får apportföremål väljas fritt av föraren. I lägre klass är föremålet av trä och i elitklass av metall. Hund som avlämnar föremålet sittande framför föraren, ska inta utgångsställning, innan momentet är slut.

APPORTERING AV TUNGT FÖREMÅL - hkl, ekl

Bedömning :

Bedömningen av momentet avser både hunds förmåga att kvarstanna i utgångsställning, medan föraren utlägger apportföremålet, och apporteringen. Delmomentet apportering bedöms lika som moment "apportering".

Om hund ej kan förmås kvarstanna i utgångsläge, medan föraren lägger ut apportföremålet, sänkes betyget med minst en enhet.

Uppläggning:

Momentet börjar då föraren på tävlingsledarens tillsägelse lämnar hunden för att lägga ut apportföremålet på c:a 10 m avstånd. I övrigt utföres momentet som "apportering".

Lämnar hunden utgångsläget, innan föraren återvänt till denna, ska hunden återföras innan apporteringen påbörjas. Delmomentet utföres på tävlingsledarens kommando.

STÅENDE -hkl, ekl

Bedömning:

Regeltexten anger, att hunden ska stanna i stående ställning, vilket innebär att en hund, som först lägger sig eller sätter sig och därefter intar stående ställning på nytt kommando av föraren, inte kan godkännas. Hund, som lägger eller sätter sig, sedan den först stannat i stående ställning, kan ej ges högre betyg än 5, om detta sker innan föraren stannat och vänt sig om. För godkännande i övrigt krävs, att hund stannar inom en tvåmetersgräns efter förarens kommando.

Momentet utföres under förflyttning. I momentet ingår därför inte bara stående utan även förflyttningen dessförinnan. Hund, som intar stående ställning utan kommando, underkänns i momentet.

Uppläggning:

Momentet ska utföras under förflyttning och endast i en riktning. Liksom vid ett flertal andra moment är det av vikt, att detta moment utföres på ungefär samma plats för samtliga hundar.

Liksom vid momentet "platsläggande" ingår förflyttningen i momentet. Starten skall därför ske från stillastående med hunden i utgångsställning och på tävlingsledarens kommando. Denna ska också ange när hunden ska stanna. Momentet är slut, när föraren stannat och vänt sig om. Efter det hunden intagit stående ställning ska föraren fortsätta marschen c:a 10 m.

SKALL - hkl, ekl

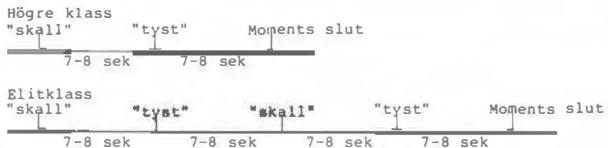
Bedömning:

För godkännande krävs tydligt skall. Om hunden reser sig, slutar skallgivningen för tidigt eller betygsätter att skälla efter det den beordrats upphöra bör högre betyg än 7 ej ges. I elitklass krävs för godkännande att hunden skäller bägge gångerna.

Momentet börjar på tävlingsledarens tillsägelse och är slut på tävlingsledarens tillsägelse ca 7-8 sekunder efter det föraren kommenderat "tyst" sista gången.

Uppläggning:

Tävlingsledaren ger order om när föraren ska kommendera "skall" respektive "tyst" och talar även om när momentet är slut. Ca 7-8 sektunder bör föflyta mellan de olika kommandona enligt nedanstående schema.

HOPP ÖVER HINDER - akl, lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Detta moment ingår i alla klasser men med olika utföranden. Vad appellklassen beträffar bör uppmärksammas att högre betyg än 8 inte bör ges i det fall föraren startar före eller samtidigt som hunden.

Hoppet måste, med undantag för appellklass, utföras i båda riktningarna. Om hindret rives eller används som stöd underkänns momentet. Lätt vidrörande av hindret ska medföra betygs-sänkning. Regeln för denna är, att hund som vidrör hindret - oavsett hur lätt detta sker - ej bör ges högre betyg än 8. Sker

återhoppet - vad gäller lägre, högre och elitklass - utan att föraren gett kommando härom bör högre betyg än 6 inte ges, under förutsättning att hunden först stannat - återvänder den omedelbart underkänns momentet. Högre betyg än 7 bör inte tilldelas hund, som intar annan ställning än sittande.

Momentet börjar, när föraren med hunden i utgångsställning - ställt upp på lämpligt avstånd.

Uppläggning - akl:

På tävlingsledarens tillsägelse ställer föraren med hunden i utgångsställning upp på lämpligt ansatsavstånd. På ny tillsägelse från tävlingsledaren ger föraren hunden kommando att hoppa över redskapet. När detta kommando ges får föraren inte lämna sin plats. Detta ska ske först sedan hunden startat. Efter hoppet fortsätter föraren med hunden vid sidan som vid fritt följ, till tävlingsledaren beordrar halt.

Uppläggning - lkl, hkl, ekl:

Det ankommer på tävlingsledaren att bestämma från vilken sida av redskapet hunden ska starta. Föraren äger rätt att själv avgöra hundens startavstånd.

Momentet börjar när föraren ställt upp på lämpligt ansatsavstånd med hunden i utgångsställning. Hopp i båda riktningarna sker på tävlingsledarens tillsägelse.

STEGKLÄTTRING - ekl

Bedömning:

Momentet räknas som relativt lättbedömt och är i huvudsak ett balansmoment. Hundens rädsla för höjden tar sig ibland uttryck i att den försöker hoppa ner på marken. Sker detta före tredje stegpinnen från slutet ska momentet underkännas. För högsta betyg krävs att hunden i jämn takt och med god hastighet tar sig över redskapet med användande av samtliga stegpinnar.

Uppläggning:

I utgångsställningen bör hunden vara c:a 2 meter från nedersta stegpinnen. Momentet börjar därefter på tävlingsledarens tillsägelse. Föraren ska - sedan hunden börjat klättringen - följa vid sidan av redskapet till stegens bortre ände. Klättringen sker endast en riktning.

Momentet avslutas med en halt c:a 2 meter efter passerandet av stegen.

För förflyttningen fram till redskapet gäller att föraren, utan betygsneddrag, äger rätt att starta samtidigt med hunden.

PLATSLIGGANDE - akl, lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Med undantag av den tid, varunder hundarna ska kvarligga och det avstånd på vilket förarna ska befinna sig, är bestämmelserna lika för alla klasser. Tiden räknas från det ögonblick förarna intagit sina platser på i reglerna föreskrivna avstånd. För hund, som sätter sig, kryper mindre än 3 meter eller gnäller, bör högre betyg än 8 ej ges. Ställer sig hunden eller kryper den mer än 3 meter underkänns den i momentet.

Momentet börjar då tävlingsledaren beordrar nedläggning av hundarna.

Uppläggning.

Sedan förarna lagt ned och lämnat hundarna, får dessa inte påverkas genom kommandon, handtecken eller dyligt. Tiden under vilken hundarna ska kvarligga tas först då förarna intagit sina platser på det stipulerade avståndet. Fel, som hundarna begår får inte rättas till i annat fall än vid uppenbar risk för slagsmål hundar emellan eller om hund, som lämnat sin plats, allvarligt stör andra hundar. I dyliga fall ger tävlingsledaren order om sådanunds avhämtning, ej inkallning.

Skulle det inträffa att en förare efter det hundarna lämnats ensamma, vidtar åtgärder, som påvisbart stör andra hundar, ska momentet göras om för samtliga hundar utom den felande. Denne underkänns i momentet.

Momentet är slut när tiden gått ut, d v s innan förarna återvänt till hundarna. Vad gäller lägre, högre och elitklass ska hundarna, innan dessa avhämtas, prövas i momentet "skottoberördhet".

Momentet ska utföras med minst tre hundar. Överstiger antalet hundar tio får uppdelning i omgångar ske. Vid sådan uppdelning måste momentet genomföras på samma plats för samtliga deltagare i samma grupp och klass .

Appellklass - avstånd c:a 30 m - tid 3 min.
Lägre klass - avstånd c:a 50 m - tid 5 min.
Högre klass - utom synhåll - tid 5 min.
Elitklass - utom synhåll - tid 10 min.

SKOTTOBERÖRDHET - lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Hund som förflyttar sig från platsen mer än tre meter - d v s samma sträcka som vid momentet "platsliggande" - skall underkännas.

Skäl för betygssättning är också oro hos hunden. Härmed menas de fall hunden visar påfallande berördhet, såsom ängsligt gnäll, kroppsskälvnningar och liknande. Som oro får däremot inte räknas nyfikenhet, som stundom kan medföra att hunden till synes har svårt att ligga stilla. I övrigt ges betygsavdrag om

hunden kryper eller skäller enligt för "platsliggande" gällande normer, ävensom om hunden sätter eller ställer sig. Det senare medför inte alltid ett underkännande, men väl en betygsreducering.

Momentet börjar då tävlingsledaren ger tecken till skytten för skottlossning och är slut då tävlingsledaren - ca 10 sekunder efter sista skottet - beordrar förarna att återvända. Hund, som reser sig innan momentet "Skottoberördhet" börjar, får läggas om en gång. För att hund ska kunna ges betyg i momentet krävs att den vid momentets början ligger ner och inte avlägsnat sig mer än 3 m från sin ursprungliga plats.

Uppläggning:

Beträffande detta moment är regeltexten utförlig och entydig, varför komplettering av densamma ej är erforderlig. Påpekas bör dock att hund som ej legat kvar under det föregående momentet ånyo ska nedläggas före prövningen i skottoberördhet, men detta får ske endast en gång. Övriga hundar får ej läggas om.

Hundarna bör kvarligga en stund innan förarna beordras hämta dem. Vid omläggning av hund ska föraren inta det avstånd som gäller vid momentet "platsliggande" i klassen innan skottoberördheten prövas.

Hundarna prövas med tre skott och skytten är i lägre klass placerad på ett avstånd av c:a 50 m från hundarna, högre klass placerad på ett avstånd av c:a 30 m från hundarna. elitklass placerad på ett avstånd av c:a 20 m från hundarna.

Observera att skytten ska utplaceras på angivet avstånd innan momentet "platsliggande" påbörjas.

BUDFÖRING - akl:

Bedömning:

Momentet börjar då tävlingsledaren beordrar föraren att koppla loss hunden och är slut då hunden åter intagit utgångsställning hos föraren.

Hunden måste för godkännande gå ända fram till hjälpföraren, d v s hjälpföraren ska genom klappning kunna ta i hunden. Om hunden, efter att hjälpföraren klappat den, startar före hjälpförarens kommando så är max-betyget 6.

Hund som tillfälligtvis stannar på sträckan och utan nytt kommando fullföljer kan tilldelas högst betyg 7. I övrigt tas vid betygssättningen hänsyn till bl a tempo samt den hjälp förare/hjälpförare ger hunden genom att locka på den efter halva sträckan.

Uppläggning:

Under momentet ska inga utomstående personer uppehålla sig i sträckans omedelbara närhet. Domare och tävlingsledare ska uner momentet stå i höjd med och ett stycke vid sidan av föraren.

Det är ej tillåtet för föraren att t ex låta hjälpföraren ge hunden godis eller kvarlämna något föremål hos hjälpföraren. Kopplet ska under budföringen förvaras osynligt för hunden.

Om hunden förses med rapportföremål får detta inte bäras i munnen. Hjälpföraren ska inte befatta sig med rapportföremålet.

Tävlingsledaren ger tillsägelse om när hunden ska sändas från såväl föraren som hjälpföraren. Sträckan ska markeras på mitten.

SPECIALMOMENT

BUDFÖRING (MED SKOTT) - 1kl

Se momentet "Budföring - akl".

UPPLETANDE AV FÖREMÅL - hkl, ekl

Bedömning:

Detta moment anses som mycket svårbedömt. Anvisningen i reglerna ger ej heller någon egentlig ledtråd för bedömningen. Sålunda sägs ingenting om vilken vikt som ska fästas vid antalet funna föremål. Ej heller finns det föreskrivet om hundens arbetsätt. Avsikten är emellertid att mycket stor hänsyn måste tas till antalet funna föremål. Beträffande önskvärd arbetsätt hos hunden bör påpekas att hunden - liksom vid söktjänst - ska utföra ett s k vindarbete utan försök till spårning. För högsta betyg åger föraren ej rätt att via halsring, tjänstetecken etc styra och föra hunden.

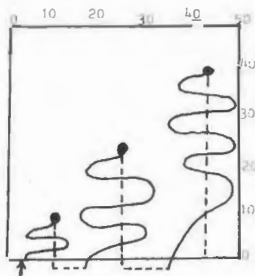
Vad som i övrigt kan vålla svårigheter vid bedömningen är i huvudsak följande:

Tempo

Hunden ska söka i ett raskt tempo utan inslag av rusningar. Tröttnar hunden och börjar "klibba" vid föraren, bör högre betyg än 7 inte ges, oavsett hur många föremål hunden funnit.

Systematik i sökarbetet

Reglerna föreskriver att hunden i enlighet med förarens dirigering effektivt genomsöker området. Detta innebär, att hunden måste genomsöka hela området för erhållande av högsta betyget. Att hela området måste genomsökas får dock inte tolkas på så sätt, att hund som arbetar enligt skiss nedan ej kan ges högsta betyg, trots att endast halva området genomsökts.

Hund, som vägrar att lyda förarens dirigering eller tillrop och endast med svårighet kan förmås söka, bör ej ges högre betyg än 6. Rusar hunden på måfå och finner föremålen av en ren tillfällighet, skall betyget sänkas, oavsett hur många föremål den funnit.

Hunden, som utför ett s k vindarbete, får dirigeras med valfria kommandon, tillrop och armrörelser. Hunden ska finna föremålen inom en tidsrymd av fem minuter och för högsta betyg krävs att den avlämnar tredje föremålet som vid apportering.

Antal funna föremål

För erhållande av högsta betyg krävs att hunden finner samtliga föremål. Saknas ett föremål bör högre betyg än 8 som regel inte ges. Om två föremål saknas bör normalbetyget vara 5 eller 6. För godkännande ska alltid krävas, att hunden finner minst ett föremål.

Kommandon

En ständig (monoton) upprepning av kommandot bör som regel sänka betyget med två enheter.

Sök utanför området

Smärre överskridande av angivna gränser för sökområdet bör ej påverka betygssättningen. Förflytt sig hunden längre än 10 m utanför området och föraren har svårigheter att dirigera den tillbaka, bör betyget sänkas.

Tuggning på föremål

Lätt tuggning på apportföremål bör sänka betyget med en enhet. Anses tuggningen mer allvarlig (hunden biter sönder föremål), bör sänkning ske med minst två enheter.

Momentets början och slut

Tidtagningen (momentet) börjar när föraren efter tävlingsledarens klartecken sänder ut hunden på första slaget.

Momentet är slut när tiden (5 min) har utgått eller samtliga föremål har återfunnits. Dock får hund som hittat föremål inom max.tiden, avlämna detta efter max.tidens utgång. Sådant föremål inräknas i antal funna föremål.

Uppläggning:

Rutan ska utmärkas senast 12 timmar före beräknad första start. Föremålen skall utläggas jämnt över rutan. Som föremål skall ej användas apportbock, sökrulle eller metallföremål.

Föraren väljer själv den sida varifrån hunden ska dirigeras. Föraren får under provet inte byta sida. Bj heller får föraren beträda sökområdet.

Tävlingsledaren meddelar den tävlande när 1 minut återstår av tiden.

SKYDDSTJÄNST

ALLMÄNT - lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Skyddstjänsten anses som svårbedömd. Anledningarna till detta är den snabbhet varmed momenten försiggår, den mängd av detaljer som ska återspeglas i betyget och att det, trots noggrann planering, är svårt att alltid ha bästa position för bedömningen. Här behandlas detaljer i hundens och förarens uppträdande som påverkar betyget i alla moment, där inte annat anges. Domaren måste väga inop ett betyg av de många detaljer som ingår i ett moment. För de olika delarna anges ofta hur stor vikt de ska tillmätas, t ex i form av olika maximibetyg. Delarnas vikt kan också bero på hur komplext sammansatt momentet är, så t ex består momentet "Fasttagande" av flera delar än momentet "Släppande".

Det är av stor betydelse för bedömningen att figuranten handlar korrekt. Detaljerade anvisningar för figurantens uppträdande finns i särskild utbildningsplan.

Angrepp

Med angrepp menas att hunden biter (vid skyddsårmsförsedd figurant) resp. stöter med munkorg (vid oskyddad figurant). I de moment där angrepp krävs av hunden påverkas betyget i hög grad av angreppsförsökets kraft, ett alltför lamt angreppsförsök medför ett underkännande av momentet. Av vikt för bedömningen är också att hunden utnyttjar första tillfälle till angrepp. Med detta menas att hund som t ex vid överfall tvekar eller vid flyktmoment springer en tid i närheten av figuranten innan den angriper ska erhålla sänkt betyg.

Hunden ska för erhållande av högsta betyg angripa så länge figuranten agerar, d v s så länge figuranten flyr/söker fly eller riktar ett angrepp mot förare eller hund.

Upphörande av angrepp

Upphörande av angrepp ingår som en del i många moment. Avseende ska fästas vid hur lång tid hunden använder för att upphöra med angreppet, räknat från att figuranten blivit stilla. Hunden har alltså rätt att angripa så länge figuranten är i rörelse och kan i t ex "Fasttagande" hinna med flera angrepp innan figuranten hunnit stanna. I ärrmomenten krävs dock inte att figuranten ovillkorligen

står stilla i de fall då hunden drar omkring figuranten. Gränsdragningen görs då när figuranten påbörjar sina försök att bli stilla. Hund som dröjer alltför länge med att upphöra med angreppet underkänns i momentet. Likaså medför angreppet på stillastående figurant automatiskt ett underkännande. En förutsättning härför är dock att det verkligen är ett angrepp, d v s att det medför godkännande i angreppsdelen av ett moment. Om hunden inte angriper den stillastående figuranten men ändå inte kan låta bli denna (t ex lätt vidrör, i grövre fall gnider munkorgen mot figuranten) räknas detta som s k orent arbete och

medför högst betyg 8 i momentet. En annan detalj som också påverkar betyget är vilka åthävor föraren använder för att få hunden att sluta angripa. Föraren kan t ex använda alltför många kommandon eller kasta sig mellan hund och figurant. Sådana uppträdanden ska medföra sänkt betyg.

Uppträdande vid bevakning

Vad gäller angrepp på stillastående figurant och orent arbete är anvisningarna desamma som under "Upphörande med angrepp". Vikt ska fästas vid att hunden håller bevakningen d v s har uppmärksamhet på figuranten. En hund som tydligt släpper bevakningen och samtidigt lämnar figuranten mer än c:a 5 m underkänns. Om hund är tyst eller skäller under bevakningen bedöms som likvärdigt.

Uppträdande vid sändande

I de moment där hunden sänds på förarens kommando efter eller till figurant ska hundens uppträdande före kommandot bedömas. För en hund som gnäller högljutt, skäller eller visar oro (t ex reser sig) sänks betyget någon enhet. För hund som tjuvstartar (startar före förarens kommando) gäller att den kan godkännas om föraren får hunden under kontroll innan den hunnit mer än c:a 10 m. Hunden behöver inte nödvändigtvis kallas in till sidan, det räcker med att föraren får stopp på hunden. Ett kommando (t ex "Stanna kvar") för att få hunden att sitta kvar påverkar betyget endast om det ges sedan momentet börjat, d v s sedan figuranten inlett förflyttningen.

Munkorgsbesvär

Hund som visar sig besvärad av munkorgen (t ex gnider med tassarna) ska erhålla sänkning av betyget. Är munkorgsbesväret påfallande ska högst betyg 7 ges.

I de fall hund under momentet "transport" tappar eller tar av sig munkorgen ska halt beordras och munkorgen på nytt påsättas. Momentet "transport" underkänns i sådant fall. Upprepas felet utföres inte momentet "överfall" (vilket medför att även detta moment underkännes). Hund som uppträder utan munkorg i momentet "avsökande" underkänns i momenten "avsökande" och "ståndsfall". Hund som påbörjat vägledande skallgivning och sedan tar av sig munkorgen, kan ges betyg i "avsökande" men ej i "ståndsfall".

Extra kommandon

Förarens utnyttjande av extra kommandon ska medföra högst betyg 8 även om hunden inte gjort något fel. Exempel på sådana fall är kommandon till hunden då den självmant ska angripa eller självmant upphöra med angrepp. I de fall där kommando före-skrivs ges högst betyg 8 om kommandot upprepas.

Uppläggning:

Tävlingsledaren har en mycket viktig uppgift. Under skyddstjänsten kan en mängd skiftande situationer uppstå som ställer stora krav på tävlingsledarens kunskande, förberedelser och omdöme. De följande allmänna anvisningarna gäller generellt i alla moment där inte annat påpekas.

Förberedelser

Tävlingsledaren måste före provet göra erforderliga markeringar på planen, överenskomna tecken och anrop med figuranten m m. Det är bäst att tävlingsledare och figurant(-er) i detalj går igenom vad som ska ske under provet.

Likvärdiga förhållanden

Tävlingsledarens strävan ska vara att prova hundarna under så likvärdiga förhållanden som möjligt. Detta underlättas genom att utgångsläget, förarens plats, figurantens position vid sändande m m märks ut. När det gäller figurantens position då föraren ges tecken att sända kan i stället för markeringar användas siftnärken, förutsatt att tävlingsledarens plats varje gång är densamma.

Materiel

Tävlingsledaren ansvarar för att erforderlig materiel finns tillgänglig: skyddsärm, käppar, vapen, betygsspadar. Tänk på att ha extra käppar och skott tillhands. Håll också ordning på materielen på planen, släng t ex inte ärmarna var som helst.

Avbrytande av moment

Det åligger domarna att avbryta moment vid visad oförmåga från hunden. Domarna kan då antingen själva avbryta momentet eller be tävlingsledaren göra detta. Det är också domarna som avgör om ett moment ska göras om p g a tekniskt fel. Beträffande avbrytande av figurantens agerande finns i regeltexten beskrivet hur detta ska ske.

Det är viktigt att domarna före skyddstjänsten överenskommer hur man ska förfara om t ex moment "överfall" eller "dubbelretning" inte ska utföras p g a av brister i transporten. Då det ofta är mycket knappt om tid hinner domarna inte konferera eller ens söka ögonkontakt med varandra, utan det lämpliga är att den ens domaren ges i uppdrag att vid behov ingripa och ge figuranten order att inte utföra momentet i fråga.

Kommandoord

För att dirigera transportererna under och mellan momenten används lämpligen samma kommandoord som under lydningen. Dock ska inte kommandot "Helt om ..." användas p g a risken för missförstånd mellan tävlingsledaren, förare och figurant. I stället

kommanderas "Dubbelt till höger..." eller "Dubbelt till vänster...". Det kan också vara lämpligt att anvisa riktningen genom armtecken, då situationerna under skyddstjänsten ofta kan bli tilltrasslade.

Sändande

I många fall anger regeltexten att föraren ska få tecken av tävlingsledaren att sända hunden. Det tecknet ges lämpligen genom att armen fälls. För att undvika missförstånd bör man före momentet upplysa föraren om hur tecknet kommer att se ut t ex "Du sänder hunden på mitt tecken som ser ut så här" (tecknet visas). Tecknet ges då figuranten hunnit att en viss sträcka, oberoende av om hunden t ex tjuvstartar. Om hunden återkallas efter en tjuvstart kan tecknet behöva upprepas eftersom föraren kanske inte sett det första gången.

Avhämtande

I de moment där hunden ska avhämtas ges föraren tillsägelse att hämta hunden då den bevakat i c:a 5 sek.

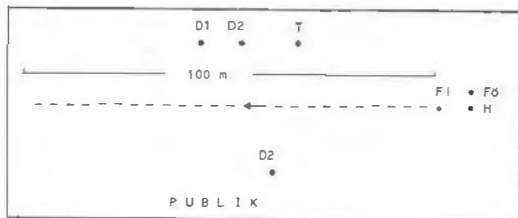
Publik

Skyddstjänsten är oftast en publikattraktion. Publiken bör ges möjlighet att följa hundarnas arbete, se betyg m m, givetvis utan att störa hundar, förare eller funktionärer. Anvisa publiken en plats vid sidan av planen. När det gäller betygvisningen bör tävlingsledaren tala om när domarna ska visa betygen och även tala om vilka moment betygen gäller (ibland ges ju betyg för flera moment i en följd).

Planen

Planen ska vara jämn, helst en gräsplan. Gropar och ojämnheter gör att skaderisken för hund och figuranter ökar. Planen måste också vara så lång att den räcker till för flyktmomenten som ibland, t ex efter en tjuvstart med återkallande, kräver lång sträcka för figuranten att springa. Planen bör i högre och elitklass medge c:a 100 m flyktsträcka för figuranten.

I Figur 1 ges exempel på placering av domare, tävlingsledare, publik, utgångsläge för sändande m m. Beträffande domarnas placering har två alternativ angivits. I lägre klass kan det vara lämpligt att domarna står på samma sida eftersom det ger bästa position för att bedöma momentet "Flykt". I högre och elitklass kan domarna med fördel placeras på var sida om planen, något diagonalt för att ha bra position vid momentet "Överfall".

Figur 1. Exempel på pländisposition: D1,D2-domare, F1=figurant, F0=förare, H=hund, T=tävlingsledare

TRANSPORT - lk1, hk1, ek1

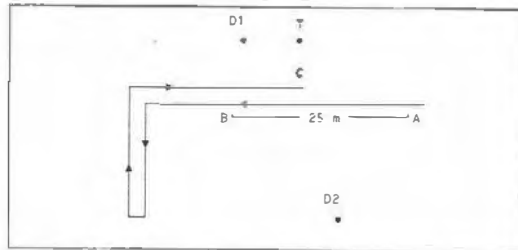
Bedömning:

Hunden ska gå vid förarens vänstra sida som vid "Fritt följ" och ha uppmärksamheten riktad på figuranten. Hunden får inte angripa figuranten. Örent arbete bedöms enligt "Upphörande med angrepp". Störande skall eller gnäll ger högst betyg 6.

Momentet börjar på tävlingsledarens tillsägelse och är slut då momentet "Överfall" inleds (eller skulle inlettts).

Uppläggning:

Halter ingår inte i momentet. Om föraren är felaktigt placerad i förhållande till figuranten ska tävlingsledaren påtala detta. Se Figur 2.

Figur 2. Exempel på pländisposition transport-överfall: A=utgångsläge, B=har kommanderas föraren upp snett bakom, C=plats för överfall.

ÖVERFALL - lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Det faktum att föraren träffas av slag bör inte tillmätas allt för stor betydelse. En förare som reagerar långsamt och t ex går rakt mot skyddsärmen i stället för att stanna upp ska alltså inte belastas med betygsneddrag enbart härför förutsatt att hunden angräp i tid. Förarens position c:a 1 m snett bakom figuranten ska beaktas så att den förare som ger sin hund en extra tidsfrist för att avvärja överfallet genom att gå på större avstånd också belastas med betygsneddrag.

En förutsättning är att förare och hund transporterar figuranten då överfallet ska utföras. Detta innebär att de då ska vara placerade enligt anvisningarna för "Transport" snett bakom figuranten. Är detta inte fallet, t ex hunden går i jämnhöjd med eller snett framför figuranten, ska domarna ge figuranten order att inte utföra överfallet varvid momentet underkänns.

Momentet börjar då figuranten inleder överfallet och är slut då föraren fått hunden under kontroll vid sidan efter angreppet.

Uppläggning:

Var överfallet ska ske medelas förare och figurant före momentet "Transport", t ex "Transport med överfall på återvägen mitt för mig". Se Figur 2.

BEVAKNING - lkl

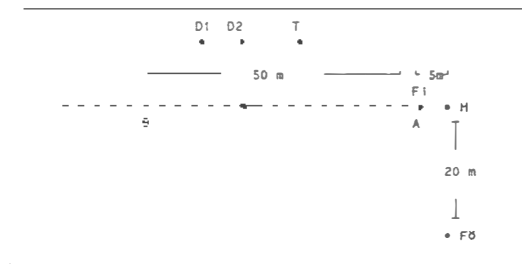
Bedömning:

Om hunden angräper figuranten och således underkänns kan den inte bedömas i de efterföljande momenten "Flykt" och "Släppande". (Om bägge domarna är ense om underkännandet utförs inte dessa moment). För hund som reser sig eller lämnat platsen utan att släppa bevakningen kan ges högst betyg 8. För högsta betyg krävs att hunden endast under korta perioder (t ex snabb titt mot föraren) tar blicken från figuranten.

Momentet börjar då föraren lämnar hunden och är slut då flykten inleds (om hunden inte reser sig) eller då bevakningstiden utgått (om hunden rest sig).

Uppläggning:

Det efterföljande momentet "Flykt" måste ske från liggande hund. Om hunden lagts om ger tävlingsledaren figuranten tecken till flykt då föraren åter intagit sin plats 20 m från hunden. Se Figur 3.

Figur 3. Exempel på placering av bevakning-flykt-släppande: A= utgångsläge, B=här avbryter tävlingsledaren flykten om hunden inte angräp i.

FLYKT - lkl

Bedömning:

Momentet börjar då figuranten startar flykten och är slut då figuranten står stilla efter hundens angrepp.

Uppläggning:

Det tillhör provanordningarna att tävlingsledaren avbryter figurantens flykt efter c:a 50 m, det är således inte domarna som avbryter p g a hundens oförmåga. Se Figur 3.

SLÄPPANDE -1kl

Bedömning:

Momentet börjar då figuranten stannat efter hundens angrepp under flykten och är slut då föraren kommit fram till hunden och fått den under kontroll vid sidan.

Uppläggning:

Se Figur 3.

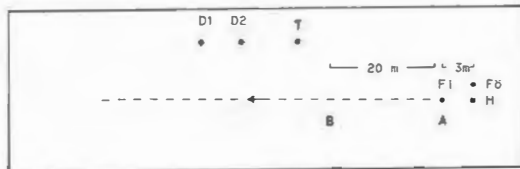
FASTTAGANDE - hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar då figuranten startar flykten och är slut då föraren kommit fram till hunden och fått den under kontroll vid sidan.

Uppläggning:

Se Figur 4.

Figur 4. Exempel på plandisposition fasttagande: A=utgångsläge, B=när figuranten är här ger tävlingsledaren föraren tecken att kommandera.

DUBBELRETNING - hkl, ekl

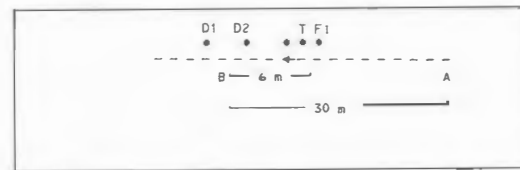
Bedömning:

En förutsättning är att förare och hund transporterar den passiva figuranten då dubbelretningen ska utföras. Detta innebär att de då ska vara placerade enligt anvisningarna för momentet "Transport" snett bakom denne figurant. Är inte detta fallet, t ex hunden drar sig bakom föraren, ska domarna ge den andra figuranten order att inte utföra dubbelretningen varvid momentet underkännes.

Momentet börjar i och med den inledande transporten och är slut då föraren efter angreppet har hunden under kontroll vid sidan efter att ha avväpnat figuranten.

Uppläggning:

Momentet inleds med att tävlingsledaren kommenderar igång den inledande transporten. Transportsträckan före själva överfallet ska vara c:a 30 m. Den figurant som ska utföra dubbelretningen står i en grupp om minst 3 personer. Figurantens utgångsläge för överfallet är 6 m bakom och något till höger om föraren. Eftersom dubbelretningen ska ske överraskande är det av vikt att figurantens avstånd till föraren inte överstiger dessa 6 m. Det är tävlingsledaren som tecknar åt figuranten att inleda sitt överfall mot föraren. Se Figur 5.

Figur 5. Exempel på plandisposition dubbelretning: A=utgångsläge för den inledande transporten, B=när föraren börjar agera.

MODPROV - hkl, ekl

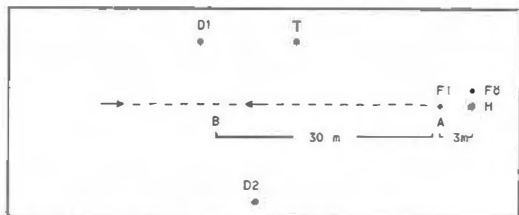
Bedömning:

Hundens sätt att angripa ska ha en avgörande betydelse för bedömningen. Sålunda ska den hund som stannar upp och väntar på skyddsärmen erhålla betygsneddrag härför (jämför den hund som springer med oförminskad fart ända fram till figuranten). Lika så ska betygsneddrag ges den hund som underviker det hot den höjda ärmen och käppen innebär (jämför den hund som kastar sig upp mot ärmen och möter hotet).

Momentet börjar då figuranten startar flykten och är slut då figuranten efter att ha angripits av hunden står stilla på förarens kommando.

Uppläggnig:

Figuranten ska vänta på tävlingsledarens anrop, t ex "Kommer". För att denna vändning ska kunna ske på c:a 15 m avstånd från hunden måste anropet komma tidigare, då hunden är på knappt 20 m avstånd. Se Figur 6.

Figur 6. Exempel på planisposition modprov-släppande: A=utgångsläge, B=när figuranten är här tecknar tävlingsledaren åt föraren att komma nära.

SLÄPPANDE - hkl, ekl

Bedömning:

Hunden måste vara godkänd i momentet "Modprov" för att kunna bedömas i momentet "Släppande". En ytterligare förutsättning för att momentet "Släppande" ska kunna bedömas är att hunden håller ett brett i skyddsärmarna då föraren inleder sitt "Stå still" kommando. Det i reglerna intagna kommandot "Stå still" är riktat till figuranten, använder föraren ytterligare kommando innebär detta betygsneddrag enligt vad som nämns under "Extra kommandon". Observeras bör att den hund som släpper innan förarens kommando till figuranten inte kan belastas härför i momentet "Släppande" utan i stället i momentet "Modprov", detta eftersom gränsen mellan momenten är dragen vid figurantens avstannande.

Momentet börjar då figuranten stannat och är slut då föraren har hunden under kontroll vid sidan efter att ha avväpnat figuranten.

Uppläggnig:

Se Figur 6.

AVSÖKANDE - ekl

Bedömning :

För hund som inte följer förarens kommandon och/eller tecken sänks betyget, hund som går ur hand underkännes. Stor vikt ska också fästas vid att hunden inte lämnar delar av området ogenomsökt bakom sig. Om hunden söker i alltför glesa slag eller inte genomsöker området i dess fulla bredd sänks betyget.

Ett krav för att hunden ska kunna godkännas i momentet "Avsökande" är att den ger ett vägledande ståndskall (utan att dessförrinnan ha funnit och lämnat figuranten) och att den påbörjar den för föraren vägledande skallgivningen innan tiden för avsökandet utgått.

Gränsen mellan moment "Avsökande" och moment "Ståndskall" dras när hunden funnit figuranten. Då denna gränsdragning kan vara av mycket stor betydelse för betygssättningen måste stor försiktighet iaktas från figurantens och domarnas sida när det gäller att avgöra om hunden funnit eller ej. Enbart det faktum att hunden varit i närheten, kanske t o m verkat titta rakt mot figuranten räcker inte som kriterium för att hunden verkligen funnit figuranten.

Momentet börjar då föraren efter tävlingsledarens klartecken första gången skickar ut hunden i området och är slut då hunden funnit figuranten eller tiden utgått.

Uppläggnig:

Områdets gränser och, om så behövs, mittlinje ska markeras. Avvallning ska ske med både person(-er) och hund(-ar). Föraren avgör var i området hunden ska söka. Figuranten ska placeras i samma kroppställning för samtliga hundar.

STÅNSKALL - ekl

Bedömning:

Hundens skallgivning ska vara vägledande, d v s föraren bör utan svårighet kunna lokalisera hunden och figuranten. Om föraren p g a längre uppehåll i hundens skallgivning endast med svårighet kan hitta fram till hunden och figuranten ska betyget sänkas. Domarna måste för att kunna avgöra detta följa förarens avhämtnade av hunden, oftast blir domarna tvungna att följa efter föraren.

Hund som finner figuranten men lämnar denne mer än c:a 10 m utan att ge vägledande ståndskall underkänns i momentet.

Ett krav för att hunden ska kunna godkännas i momentet "Ståndskall" är att den påbörjar den för föraren vägledande skallgivningen innan tiden för avsöket utgått.

Momentet börjar då hunden funnit figuranten och är slut då föraren kommit fram till hunden och fått den under kontroll vid sidan.

Uppläggnig:

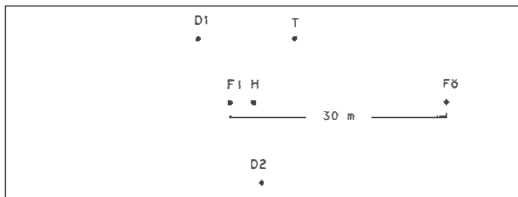
Föraren avgör själv när hunden ska avhämtas.

BEVAKNING - ekl

Bedömning:
Momentet börjar då föraren lämnar hunden och är slut då föraren kommit tillbaka till hunden och fått den under kontroll vid sidan.

Uppläggnig:

Föraren placerar hunden i valfri ställning och på valfri plats. Föraren bör innan hunden placeras få upplysning om vart föraren ska avlägsna sig, t ex "Placera hunden för bevakning och gå bort till stegen". Tävlingsledaren dirigerar figurantens förflyttning, när och vart. Första förflyttningen får inte ske förrän föraren hunnit inta sin plats. Mellan förflyttningarna bör förflyta 5-10 sek. Hunden provas i tre förflyttningar. Efter sista förflyttningen avhämtar föraren hunden på tävlingsledarens tillsägelse. Se Figur 7.

Figur 7. Exempel på pländisposition bevakning

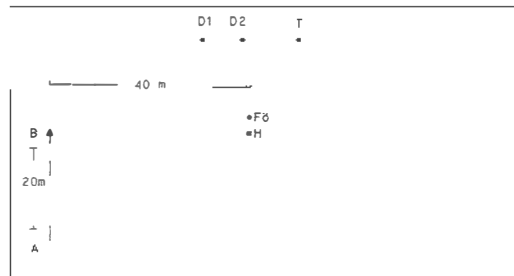
SÄNDANDE - ekl

Bedömning:
Bevakningen ska ske i figurantens omedelbara närhet. Om hunden överhuvudtaget inte kommer upp närmare figuranten än c:a 10 m kan den inte godkännas.

Momentet börjar då figuranten startar förflyttningen för att inta sin plats och är slut då föraren kommit fram till hunden och fått den under kontroll vid sidan.

Uppläggnig:

Tävlingsledaren ställer upp förare och hund och kommanderar figuranten att gå ut och inta sin plats. Figurantens förflyttning bör vara c:a 20 m. Då figuranten intagit sin plats ger tävlingsledaren föraren tecken att kommandera hunden. Observeras att avståndet bara är 40 m och att inga andra personer får tillåtas befinna sig i närheten. Se Figur 8.

Figur 8. Exempel på pländisposition sändande: A-figurantens utgångsläge, B-figurantens plats.

FLYKT MED SKOTT - ekl

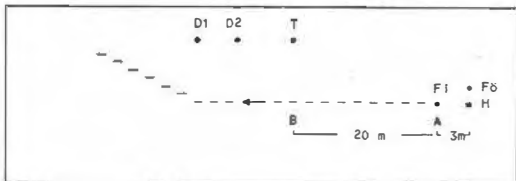
Bedömning:

Hund som visar rädsla för skottet ska erhålla avsevärd sänkning av betyget. Hund som släpper då föraren är på längre avstånd än c:a 10 m underkännes.

Momentet börjar då figuranten startar flykten och är slut då föraren har hunden under kontroll vid sidan efter att ha avvärjat figuranten.

Uppläggnig:

Det är föraren som bestämmer när förföljandet ska upptas, tidigast då skottet avlossas. Det är lämpligt att som tävlingsledare meddela föraren detta före momentet. Figuranten håller självklart uppsikt bakåt då hunden är på sådant avstånd att skottet ska avlossas. Det är domarna som säger åt tävlingsledaren att avbryta om hunden inte angriper. Se Figur 9.

Figur 9. Exempel på plandisposition flykt med skott: A:utgångsläge, B:när figuranten är här ger tävlingsledaren föraren tecken att kommandera hunden.

SPÅRTJÄNST

SPÅRNING, ALLMÄNT

Bedömning:

Hundens framförande

Föraren äger rätt att tillfälligtvis släppa linan eller korta av densamma vid överskådlig terräng, buskage och dylikt. Om föraren obefogat kortar av linan reduceras betyget. Hund som vid något tillfälle frigörs från linan och spårar eller söker fritt ska underkännas.

Om det klart kan fastställas att föraren dirigerar hunden ska provet underkännas.

Avvikelser från spåret

Hund om t ex slår i en vinkel men utan att göra uppehåll i arbetet tar upp det fortsatta spåret vid första konfrontationen bör ej erhålla betygsreducering.

Om föraren utnyttjar sin rätt att vid tappt gå tillbaka till den punkt där han/hon med säkerhet vet att hunden senast var på spåret bör högre betyg än 8 ej ges.

Utnyttjad tid

Om föraren helt utnyttjar för respektive klass angiven max-tid får i princip inte påverka betygssättningen.

Omspår

Om hund råkar ut för störning av personer eller djur bör detta endast i verkligt exceptionella fall kunna motivera ett nytt spår. Omspår i spårhundgruppen inkluderar även "Uppletande av spår" och ska bedömas efter hundens prestation på dels det nya uppletandet, dels det nya spåret.

Skadade föremål

Om föremål uppenbart skadas (tuggas) av hunden bör betyget reduceras, dock givetvis i mindre utsträckning än om hunden inte funnit föremålet/föremålen.

Uppläggning:

Likvärdiga förhållanden

Man bör eftersträva att få spåren likvärdiga.

Apportföremål

Spårapporterna ska datummärkas. Reglernas krav på icke avvikande färg uppfylles lämpligen genom att apporten av trä ges tid att åldras utomhus och därigenom anta en gråaktig färg.

Apport får inte placeras närmare vinkel än 50 m och, om ej annat anges i reglerna, inte heller placeras tidigare än efter 100 m spårsträcka.

För att apporterna ska erhålla vittring måste de hanteras av spårläggaren under spårets utläggande. Apporterna får inte gömmas men ej heller placeras iögonfallande.

Vinklar

Vinkel för ej placeras tidigare än efter 100 m spårsträcka. Spår eller återgång i terrängen får inte läggas närmare påsläppet än 60 m.

Redovisning

Då spårningen begränsas av en max-tid ska funktionär, till vilken redovisning kan ske, finnas i anslutning till spårets slut, dock ej så nära att ekipaget kan störas i arbetet. Föraren ska före momentets början informeras om hur redovisningen ska ske.

SPÅRNING, sph-gr lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar då ekipaget lämnar upptagsrutan på rätt spår och i rätt riktning eller, vid påvisning, då hunden släpps på spåret vid anvisad punkt. Momentet är slut då hunden funnit slutföremålet eller max-tiden utgått.

Bedömningen grundar sig enbart på de redovisade föremålets antal och skick samt att max-tiden ej överskridits. För högsta betyg måste samtliga föremål redovisas, om ett föremål saknas är max-betyget 9, om två föremål saknas är max-betyget 8 o s v, dock gäller att om slutföremålet saknas så underkänns momentet.

Uppläggning:

Spår i samma terrängavsnitt bör ej läggas närmare varandra än 150 m.

Som framgår av bedömningsanvisningen behöver inga åtgärder vidtas för att ge domarna möjlighet att se hundens arbete på spåret.

SPÅRNING, akl, skh-gr lkl

Bedömning:

Momentet börjar då hunden släpps på spåret. Momentet är slut då hunden funnit slutföremålet.

För godkännande krävs att hunden finner minst 2 föremål varav ett ska vara det sista. Om ett föremål saknas kan ej ges högre betyg än 8.

Uppläggning:

Spår i samma terrängavsnitt bör ej läggas närmare varandra än 50 m.

Möjlighet till påsläpp 5 m på vardera sidan om startpunkten ska finnas. Domarna bör kunna följa hundens arbete under hela spåret.

SPÅRNING, skh-gr hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar då hunden släpps på spåret. Momentet är slut då hunden funnit slutföremålet eller max-tiden utgått.

För godkännande krävs att hunden finner minst 2 föremål varav ett ska vara det sista. Om ett föremål saknas kan ej ges högre betyg än 8. Om, i elitklass, två föremål saknas kan ej ges högre betyg än 6.

Uppläggning:

Spår i samma terrängavsnitt bör ej läggas närmare varandra än 150 m.

Möjlighet till påsläpp 5 m på vardera sidan om startpunkten ska finnas. Domarna bör kunna följa hunds spårarbete i ca 150 m, inkluderande en vinkel och en apport.

UPPLETANDE AV SPÅR, sph-gr lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Momentet börjar då föraren efter klartecken av tävlingsledaren sänder hunden för att söka spår. Momentet är slut då ekipaget lämnar rutan på rätt spår och i rätt riktning eller då tiden utgått.

Om ekipaget inte inom angiven tid lämnat rutan på rätt spår och i rätt riktning underkänns momentet.

Om hunden inte tar upp spåret vid första konfrontationen sänkes betyget.

Om hund bakspårar och ekipaget därför återkallas till rutan kan högre betyg än 7 ej ges. Om hund bakspårar men självvalt vänder innan återkallande skett ska betygsreducering härför ej ske.

I de klasser där hunden kan påvisas spåret efter ett misslyckat uppletande är en förutsättning härför att hunden innan dess presterat något arbete för att ta upp spåret.

Föraren äger rätt att tillfälligtvis släppa linan eller korta av densamma vid oöverskådlig terräng, buskage och dylikt. Om föraren obefogat kortar av linan reduceras betyget.

Uppläggning:

Man bör eftersträva att få alla rutor likvärdiga.

Tydligt utmärkande av rutor ska ske senast 12 timmar före beräknat påsläpp.

Påvisningspunkt ska om möjligt vara naturlig (sten, buske etc) och ligga ca 20 m från rutan. Om speciell markering skett får den inte kunna upptäckas av föraren från rutan.

Spåret ska ha en sträckning av minst 30 m innan det går in i rutan.

Föraren ska inte tillåtas lämna rutan utom för att följa hund som spårar rätt, i annat fall ska kommanderas "tillbaka till rutan" då föraren passerat rutgränsen.

RAPPORTTJÄNST

Bedömning:

Momentets början och slut

Rapporttjänsten börjar i och med att tävlingsledaren anvisar uppkopplingsplats på A-stationen och slutar när den sista hunden fullföljt momentet eller tiden gått ut för sista hunden i respektive klass.

Principer för betygsättningen

Baserat på samtliga uppnådda totaltider konstaterar domarna gemensamt vilka max-betyg enligt nedan som gäller för de olika hundarna. Vardera domaren tar sedan vid betygssättningen hänsyn till egna iakttagelser beträffande stationsuppträdande, ojämnt tempo etc, dock gäller att om någon av domarna underkänner en hund p g a hundens uppträdande så får hunden ej fortsätta provet. Med undantag för ovan nämnda kontroll av totaltiderna sker domarnas betygssättning helt självständigt.

Totaltiden

Nedanstående tabell visar hur max-betyget beror av tidsdifferensen till snabbaste hund. En förutsättning för att en hund ska kunna ges godkänt betyg är dock att i reglerna angiven maximitid inte överskridits.

Tidsdifferens (anges i min och sek)			Maxbetyg	
Akl	Lkl	Hkl-Ekl	Domare station A	Domare B station
- 1.00	- 2.00	- 1.30	10	10
		1.31 - 3.00	10	9
1.01 - 2.00	2.01 - 4.00	3.01 - 4.30	9	9
		4.31 - 6.00	9	8
2.01 - 3.00	4.01 - 6.00	6.01 - 7.30	8	8
		7.31 - 9.00	8	7
3.01 - 4.00	6.01 - 8.00	9.01 - 10.30	7	7
		10.31 - 12.00	7	6
4.01 - 5.00	8.01 - 10.00	12.01 - 13.30	6	6
		13.31 - 15.00	6	5
5.01 -	10.01 -	15.01 -	5	5

Ojämnt tempo

Som ojämnt tempo räknas de fall då hund använder sig av en längre tid på en kortare sträcka. För hund med ojämnt tempo är max-betyget 9, i grava fall kan ytterligare neddrag bli aktuellt.

Tystnad

Hund som skäller eller högljutt gnäller kan ej tilldelas högre betyg än 9. Hund som skäller på ett sådant sätt att det verkar störande bör underkännas och med omedelbart verkan avstängas från fortsatt deltagande i provet.

Uppträdande före sändande

Hund ska framföras till startplatsen som vid linförighet respektive fritt följ, men med en tillåten marginal på ca 1 m. Föraren får utan neddrag kommendera hunden att sitta kvar innan 30- respektive 15-sekundersperioden börjat. Utgångsställning vid förarens sida ska vara sittande.

Omsändande

I appellklass kan hund omsändas en gång per station om den tvekar vid ivägsändandet och inte lämnar stationsområdet. Max-betyget är då 7.

Om domaren anser att en hund t ex kraftigt störts av återvändande hund vid sändandet kan omsändande bli aktuellt även i övriga klasser. I dylika undantagsfall sker ingen betygsreducing p g a omsändandet (gäller även appellklass), tiden omräknas också.

Mottagande

Om föraren lockar på hunden på längre avstånd än de i reglerna angivna 50 m är max-betyget 9.

Uppläggning:

Rapportsträckan

Rapportsträckan bör i huvudsak ha en rak sträckning. Detta innebär att den under inga förhållanden får ha formen av ett U, då det i sådana fall finns möjligheter till stora tidsvinster för hundar som genar. Sträckan får ej heller läggas i närheten av trafikerad väg.

Två skyttar måste under hela provet vara placerade på sträckan A-B. Om fler än två skyttar används kan skyttar även placeras på förlängning.

Om, i hkl och ekl, andra störningar arrangeras måste utöver reglernas krav beaktas att störningarna inte ges formen av ett hot mot hundarna.

Stationerna

Framföringssträckan ska vara ca 20 m och väl utmärkt. Likaså ska 50-metersgränsen (stationsområdet) vara tydligt utmärkt på samtliga stationer.

På varje station ska hundarna beredas tillfälle till vila, i appellklass minst tre minuter, i övriga klasser minst fem minuter.

Avståndet mellan uppkopplingsplatserna bör vara sådant att hundarna ej stör varandra. Platserna ska tydligt utmärkas med startnummer och i förekommande fall även klass.

Uppkopplingsplatserna bör placeras på ett likvärdigt sätt i nära anslutning till sträckans förlängning, men inte så avskilt att det förhindrar domarnas kontroll.

Vid uppkopplingsplatsen äger föraren rätt att hålla hunden med liggunderlag samt även förse hunden med dryck. Godis eller annan föda får endast ges vid uppkopplingsplatsen.

Förarna ska ges tillfälle att värma upp hundarna. Hund får som regel avhämtas när föregående hund sänts. Tävlingsledaren anvisar plats för uppvärmningen som ska ske så att övriga hundar ej störts.

Sändande

Tidsintervallen mellan hundar vid sändning ska vara tre minuter i samtliga klasser. Om flera klasser samtidigt använder samma bana ska högsta klassen starta först från station B. Från övriga stationer sänds hundarna i den ordning de inkommit.

Före sändande från station meddelar tävlingsledaren tider till de tävlande enligt följande:

Akl: "2 minuter kvar - 1 minut kvar - 15 sekunder - 10 sekunder - 5 sekunder - Sänd!"

Lkl, hkl, ekl: "2 minuter kvar - 1 minut kvar - 30 sekunder - 10 sekunder - 5 sekunder - Sänd!"

Under de sista 15 sekunderna (akl) respektive 30 sekunderna (övriga klasser) ska rapporthalsbandet antingen under hela tiden vara anbringat på hunden eller hållas av föraren i höger hand på ett sådant sätt att det inte påverkar hunden.

Hund som ej passerat 50-metersgränsen inom en minut efter sändandet ska efter beslut av domaren inkallas och får ej vidare delta i provet. Samma gäller för hund som lämnat stationsområdet men därefter vänder tillbaka till detta.

Mottagande

Tiden ska avläsas då hunden kommit in på stationen och föraren fått hunden i sin hand.

Förflyttningar

Tävlingsledaren meddelar aktuell tävlingstid vid station A före förflyttning till station B.

Vid förflyttning från station A ska marschordningen vara i startnummerordning. Skyttarna går sist i ledet och intar sina skjutplatser omärkligt för hundarna.

Vid förflyttning med spårvätska går funktionär med droppflaska sist i ledet. Droppningen börjar vid sändplatsen och fortsätter i marschriktningen. Det får ej förekomma att man vid något tillfälle under momentet går tillbaka på sträckan.

Spårvätskan ska ha proportionerna 1 del mjölksyra och 9 delar vatten.

SÖKTJÄNST

GENOMSÖKANDE AV OMRÅDE OCH MARKERING - akl

Bedömning:

Bedömningsanvisningarna för sökhundsgruppen gäller i huvudsak även för appellklass.

Krav för godkännande: En markerad figurant. Max.betyg 7 ges för en markerad figurant.

Uppläggning:

Områdets utseende framgår av regeltexten. Appellklass sök ska ej arrangeras på samma område som övriga klasser i sökhundsgruppen på grund av olika krav av terrängens utseende.

Beträffande figuranternas plats i området. Figuranternas agerande och tidtagning, se "uppläggning" för lkl, hkl, ekl.

GENOMSÖKANDE AV OMRÅDE OCH MARKERING - sökh-gr lkl, hkl, ekl

Bedömning:

Momentets början och slut

Momentet (och tidtagningen) börjar då föraren efter tävlingsledarens klartecken går in i området. Momentet är slut då max-tiden för klassen utgått, med följande undantag:

- Om hunden innan max-tidens utgång funnit och markerat samtliga figuranter är momentet slut då föraren väglets till den sista figuranten.
- Om hunden påbörjat en markering före max-tidens utgång ska markeringen fullföljas till dess föraren väglets till figuranten eller blindmarkering konstaterats, först därefter är momentet slut.
- I ekl gäller att momentet är slut om föraren före max-tidens utgång passerar mittstogens slutmarkering.

Bestämmelserna om att föraren själv avgör åt vilket håll hunden ska börja söka innebär att föraren vid startpunkten avgör åt vilket håll hunden ska sändas.

Metodik vid genomsökande

I reglerna anges inte, vilken metodik hunden ska använda vid söket. Påpekas bör därför, att genomsökandet är ett s k vindarbete, där hunden ska avstöva terrängen med relativt "hög näsa" för att på så sätt söka få vittring av figuranten. Hunden bör således inte spåra, eftersom detta omöjliggör erforderlig systematik i arbetet.

Återförande av figurant

Vid återförandet av figurant till mittlinje ska hunden föras fritt och under kontroll. Dock ställs inga krav på att återförandet ska utföras och betygsättas i likhet med transport i skyddshundsgruppen.

Dirigering

Vid betygsättningen ska stor hänsyn tas till om hunden söker enligt förarens dirigering samt om den använder efter terrängförhållandena lämpad snabbhet. Detta innebär att det är föraren som bestämmer var hunden ska söka och även hur lång tid som ska anslås för arbete i det ena eller andra terrängavsnittet. Hund som påtagligt brister i systematik under sökarbetet bör inte ges högre betyg än 7.

Om det är uppenbart att hund brister i kontakt med föraren och t ex ej utan svårighet kan återkallas, bör den ej ges högre betyg än 6. Av samma skäl äger domarna rätt att beordra föraren att kalla in hunden.

För högsta betyg äger föraren ej rätt att via halsring, tjänstetecken etc styra och föra hunden.

Markering

Blindmarkering, d v s att hunden markerar vid annat tillfälle än hos figurant är vanligast hos rullmarkerande, man kan även förekomma hos skallmarkerande hund. Detta anses som ett allvarligt fel och ska medföra betygssänkning till högst 7. Upprepas felet underkänns hunden. Som blindmarkering räknas också de fall då hunden inte kan påvisa figuranten.

Tappar hunden rullen på väg till föraren betraktas detta icke som blindmarkering. Betyget ska dock reduceras.

För skallmarkerande hund gäller att markeringen ska vara vägledande, d v s föraren ska utan svårighet kunna lokalisera hund och figurant. Om föraren p g a längre uppehåll i skallgivningen endast med svårighet kan hitta fram till hund och figurant, ska betyget sänkas.

Hund, som finner men ej markerar figuranten och senare återvänder och utför momentet, ska ges betygsneddrag.

I vissa fall bl a svåröverskådlig terräng, kan det vara nödvändigt för domarna att följa efter föraren ut för att kunna avgöra om hundens markering varit tillräckligt noggrann.

Ibland förekommer att hunden funnit figuranten och är kvar på platsen utan att markera. Om det är uppenbart att föraren påverkar hunden att markera bör betyget sänkas till högst 7. Upprepas felet kan ytterligare betygssänkning bli aktuell.

Markerar hund figurant i samband med att tiden utgår, äger den rätt att påvisa figurant. Sådan funnen figurant inräknas i det totala antalet.

Uppträdande hos figurant

Då sökhunden ej får vara fientligt inställd till figurant, toleraras inte ens tendens till angrepp. Varje aggressivt uppträdande ska därför medföra betygssänkning. Gör hunden bitförsök ska den enligt reglerna diskvalificeras. I övrigt sänks betyget vid aggressivt uppträdande med hänsyn till hundens beteende. Anses det sannolikt att en funnen person blivit verkligen oroad av hundens uppträdande bör högre betyg än 6 ej ges.

Överdrivet inställsamma hundar, som slickar m m bör bedömas mildare.

Sök på återvägen

I princip bör betygsreducering ej ske i akl, lkl och hkl i de fall hunden ej finner samtliga figuranter vid första genomsökandet av området utan finner någon eller några av dessa vid sök under återgången till utgångsläget.

Krav för godkännande

I lkl krävs för godkännande att hunden markerar minst en figurant. I hkl och ekl krävs för godkännande att hunden markerar minst två figuranter.

Normalbetyg

I lkl, hkl och ekl ges hunden, som funnit två figuranter och presterat ett bra sökarbete normalt betyg 7. Om hunden presterat ett synnerligen bra arbete kan betyg 8 ges.

Ogenomsökt område

Vid bedömningen av om hund lämnar området ogenomsökt, ska hänsyn tas till aktuella förhållanden vid provet - terräng, vindförhållanden m m samt avgöras av domarna.

Uppläggnig:

I stort framgår detta av regeltexten. Dock bör följande beaktas.

Val av sök område

Uppmärksammas bör att söktjänsten så långt som möjligt förläggas till sådana platser, som möjliggör en prövning av hundens förmåga att lokalisera figuranterna under komplicerade förhållanden. Arrangera störföringar som t ex utplacering av påklädda dockor etc. ska ej förekomma.

Märkning

Mittstigen skall märkas med meterangivelse på var 50:e meter.

Avvallning av området

Avvallning sker genom att personen och hundar går kors och tvärs genom området, såväl parallellt med som i vinkel mot mittstigen. Avvallning skall ske före första hund och bör upprepas efter var 5:e hund. Vid den uppregade vallningen behöver inte hundar ingå.

Flera klasser i samma område

Användes samma sökområde för flera klasser börjar elitklass, därefter högre och sist lägre klass. Detta för att figuranterna ska kunna placeras på samma ställe för samma klass och för att undvika s k legor.

Appellklass arrangeras alltid separat.

Figurantens plats i området

På vilket sätt figuranterna ska placeras framgår av regeltexten. Dock ska figuranternas plats i området förläggas så att hunden ges möjlighet att få direktvittring av figuranten inom det uppmärkade området. Detta för att förhindra att föraren måste påbörja resp. avsluta med sökslag före resp. efter rutan med anledning av vindförhållandena.

Figuranternas agerande

Bestämmelserna i reglerna att figurant lugnt och tyst ska kvarbli i oförändrad ställning tills föraren avhämtar hunden är synnerligen

viktiga. Den minsta förändring i figurants uppträdande kan nämligen påverka hundens markering i negativ riktning, speciellt om hunden markerar med skall. Dessutom kan vissa rörelser vara till hjälp för hunden att markera. Figurant får ej svara på tilltal från tävlande, som på sätt skulle kunna få hjälp att lokalisera figurant, som hunden har svårt att påvisa.

Tidtagning

Tidtagningen börjar, när föraren sänder ut hunden på slaget och slutar när max.tiden utgått för resp. klass om dessförinnan inte samtliga figuranter återfunnits.

Störningar

Om sökhundsekipaget påträffar bärplockare o dyl ska tidskompensation ges. Klockan ska i sådana fall stoppas, då störningen konstateras och ska åter sättas igång, då störningen upphört. Detta gäller oberoende av om störningen består av bärplockare eller löpare (d v s är stillastående eller rör sig genom området). Om flera störningar uppstår, ska kompensation ges för varje tillfälle.

BEVAKNINGSHUNDSGRUPPEN

BEDÖMNING

Allmänt

Föraren äger rätt att utan betygsneddrag uppmontra hunden med sparsamt och lägmält beröm, t.ex. då hunden påbörjar en markering. Hunden skall visa intresse för bevakningsområdet även vid sådana tillfällen då ingen markering pågår. Hund som är orolig eller svårstyrd ska erhålla betygsneddrag. Vid markant oro t.ex. skall eller högljutt gnäll vid andra tillfällen än efter förarens eldgivning underkänns hunden.

Markering vid postställe

Hunden ska markera tydligt, önskvärt är att den ändrar kroppsställning, gör en markerad huvudrörelse etc. men för godkännande räcker tydligt öronspel och intresse riktat mot ljudkällan. Endast för betygen 9-10 krävs att hunden strävar mot ljudkällan.

Ljudmarkering, långt avstånd

Momentet börjar då föraren placerat hunden för bevakning och slutar 1 min (lkl) resp. 2 min (hkl och ekl) efter att figuranten kommit i stillhet.

Hund som ej markerar tydligt senast då figuranten är på 115 m avstånd kan ges högst betyg 9, max-betyget reduceras sedan ytterligare en enhet per 15 m intervall figuranten hinner passera före markering. För godkännande krävs sålunda att hunden markerar före figurantens sidoförflyttning. Hund som inte markerar sidoförflyttningen underkänns.

Ljudmarkering, med skottlossning

Momentet börjar då figuranten inleder sin förflyttning och slutar 1 min (lkl) resp. 2 min (hkl och ekl) efter att figuranten återvänt till utgångsläget.

Hunden får inte försvåra förarens agerande. Enstaka skall efter eldgivningen må tolereras men innebär max godkänt betyg. Om hundens bevakningskapacitet markant nedsätts ska den underkännas.

Hund som inte markerar tydligt innan figuranten är på 25 m avstånd kan ges högst betyg 9. För godkännande krävs markering senast då figuranten är på 10 m avstånd.

Ljudmarkering, kort avstånd

Momentet börjar då figuranten inleder sin förflyttning och slutar 2 min efter att figuranten återvänt till gömstället.

Hund som inte markerar tydligt innan figuranten är på 25 m avstånd kan ges högst betyg 9. För godkännande krävs markering senast då figuranten är på 10 m avstånd.

Vindmarkering

Momentet börjar då förare och hund kommer in i det aktuella avsnittet av patrullstigen och slutar då förare och hund går ur detsamma.

Om två figuranter utlagts p.g.a. osäkra vindförhållanden ställs inga krav på att hunden ska markera båda figuranterna.

Hunden ska markera tydligt, dvs. stanna upp och sträva mot vittringskällan.

Ljudmarkering, under patrullering

Momentet börjar då förare och hund kommer in i det aktuella avsnittet av patrullstigen och slutar då förare och hund går ur detsamma.

Hunden ska markera tydligt, dvs. stanna upp och sträva mot ljudkällan.

Eldöverfall

Momentet börjar då förare och hund kommer in i det aktuella avsnittet av patrullstigen och slutar då förare och hund går ur detsamma.

Hunden får inte försvåra förarens agerande. Enstaka skall efter eldgivningen må tolereras men innebär max godkänt betyg. Om hundens bevakningskapacitet markant nedsätts ska den underkännas.

Hundens position ska vara liggande intill föraren med huvudet någonstans i höjd med nedre delen av förarens kropp. Sätter eller ställer sig hunden innan föraren gett order att resa sig underkänns momentet.

Spårmarkering

Momentet börjar då förare och hund påbörjar patrulleringen och slutar då hunden spåret fram till en punkt på spåret 50 m från patrullstigen i framspårsriktning.

Hund som bakspårar och måste vändas av föraren kan ges högst betyg 6. Om hund bakspårar men självmant vänder reduceras betyget om den bakspårade sträckan uppgår till mer än 15 m.

Om ekipaget passerat spårets skärningspunkt med patrullstigen med mer än 25 m avbryts momentet och underkänns.

Spårning

Momentet börjar då föraren släpper på hunden på spåret och slutar då hunden funnit slutföremålet.

Hund som ej finner slutföremålet underkänns.

1987.07.01

UPPLÄGGNING

Allmänt

Eftersom det är viktigt att hundarna prövas i avsett markeringssätt så måste alternativa provanordningar finnas för olika vindriktningar.

Vapen

I tillämpliga fall förser arrangören föraren med vapen (dresyrrevolver, startpistol med stark knall, k-pist eller automatkarbin).

Postställe

Terrängen kring poststället ska vara skylande skogs- eller buskmark. Markytan ska vara av sådan beskaffenhet att figuranternas förflyttningar åstadkommer "normalt" ljud, dvs. inte knastrande, rasslande eller ekande men heller inte dämpat av alltför mjuk markyta (gräs, mossa etc.). Bakgrundstörningar som oregebundet motorbuller, enstaka hundskall etc. på långt håll må förekomma.

Föraren och hunden placeras bakom en skylande skärm av granris el.dyl.. Skärmen ska bilda en halvcirkel så att hunden inte behöver känna sig instängd och vara så hög att hunden inte kan se över den, även om den sträcker på halsen.

Tävlingsledaren ska för sig välja en plats med fri sikt såväl till hund, förare och domare som till figuranterna. Domarna bör uppehålla sig stilla på några meters avstånd från hunden och under hela provet iakttä hunden och förare. Utöver erforderliga funktionärer får inga andra personer uppehålla sig vid poststället utan tävlingsledarens godkännande.

Innan momenten börjar ska hunden ges tillfälle att under 2 min få vänja sig vid (lukta av) platsen. Därefter placeras föraren hunden sittande c:a 1 m framför sig i bevakningens huvudriktning. Föraren må under momentens gång "sätta om" hunden.

Figuranterna ska vara utplacerade före första momentets början. Tävlingsledaren dirigerar figuranterna på sätt som i minst möjliga mån uppfattas av föraren och hunden. Radiosamtal får ej pågå under pågående moment. Vindriktningen får inte vara sådan att vittring förs från figuranterna mot hunden. Längs figuranternas vägar ska finnas markeringar som gör att tävlingsledaren kan avgöra på vilket ungefärligt avstånd figuranten befinner sig, speciellt måste markeras de i bedömningsanvisningarna angivna avstånden för de olika max-betygen.

Ljudmarkering, långt avstånd

Figuranten ges tecken att starta 1 min efter det att hunden

1987.07.01

placerats för bevakning.

Då domarna finner att hunden markerar tydligt tecknar de till tävlingsledaren, som lägger på minnet avståndet till figuranten. Då figurantens sidoförflyttning börjar ger tävlingsledaren ett tecken till domarna ävensom då momentet är slut och nästa moment börjar.

Ljudmarkering, med skottlossning

Då domarna finner att hunden markerar tydligt tecknar de till tävlingsledaren som lägger på minnet avståndet till figuranten. Föraren ges order att skjuta direkt då figuranten blir synlig. Då momentet är slut (och ev. nästa moment börjar) ger tävlingsledaren ett tecken till domarna.

Ljudmarkering, kort avstånd

Då domarna finner att hunden markerar tydligt tecknar de till tävlingsledaren som lägger på minnet avståndet till figuranten. Då momentet är slut ger tävlingsledaren ett tecken till domarna.

Patrullstig för vindmarkering etc.

Patrullstigen, som kan vara naturlig eller snitslad, ska vara avvallad med person och hund. Patrullering får endast ske i en riktning.

I elitklass är patrullstogens total längd 350 m, på denna sträcka sker de tre momenten i för föraren okänd ordning.

Före tävlingens början går tävlingsledare och domare igenom uppläggnings och domarna bestämmer då var gränserna mellan de olika momenten ska vara. Gränserna ska väljas så att hunden bedöms i något moment under hela patrullstigen och så att hundens uppträdande såväl före som efter en ev. markering bedöms. I elitklass får figuranterna i de olika momenten inte placeras närmare varandra än 75 m.

Domare och övriga funktionärer följer under momentens gång förare och hund på sådant avstånd att hundens och förarens uppträdande kan noga iakttas men ändå så att hunden inte rimligen ska bli störd. Utöver erforderliga funktionärer får inga andra personer uppehålla sig på patrullstigen utan tävlingsledarens godkännande.

Vindmarkering

Vid osäkra vindförhållanden må två figuranter utplaceras (på ömse sidor om stigen, dock förskjutna minst 50 m i sidled).

Eldöverfall

Figuranten ska ha sikt mot stigen och skjuta ca. förare och

1987.07.01

hund passerar en överenskommen punkt. Föraren intar vid påskjutningen på eget initiativ liggande ställning tillsammans med hunden och besvarar elden.

Ljudmarkering, vid patrullering

Figuranten ska ha sikt mot stigen och avge ljud då förare och hund passerar en överenskommen punkt.

Patrullstig för spårmarkering

Stigen kan vara naturlig eller snitslad. Spåret ska ha en sträckning av minst 60 m före skärningen med patrullstigen.

I elitklass avvallas stigen med person (annan än spårläggaren) och hund ca 60 min före patrulleringen.

Spårning

Domarna bör ges möjlighet att se 50 m av spåret omedelbart efter påsläppet.

PROV FÖR ERHÅLLANDE AV TJÄNSTEHUNDCERTIFIKAT SOM BEVAKNINGSHUND

Allmänt

Till skillnad mot övriga prov krävs vid genomförandet av tjänstehundcertifikat, att en av funktionärerna erhållit chefsför Statens hundskola bemyndigande att fungera som kontrollant.

För att erhålla detta bemyndigande krävs: att vederbörande är domare av första klass och att vederbörande genomgått och godkänts i kontrollantkurs vid Statens hundskola.

Provet leds av en provledare, som ska vara domare, tävlingsledare eller vara godkänd vid intruktörskurs i bevakningsdressyr anordnad av Statens hundskola eller annan av SBK godkänd arrangör.

Funktionärer (förutom minst 3 figuranter)

Kontrollant, provledare samt två domare av första klass. Kontrollanten må jämväl tjänstgöra som domare eller provledare.

Kontrollantens uppgift

Kontrollanten är C HS representant.

Dennes uppgift är att före provet kontrollera momentens uppläggning och tänkta genomförande att under provet kontrollera att det genomförs på korrekt sätt, att på provplatsen fastställa betygsförslag, att bedöma hundarnas användbarhet i fält och i tveksamma fall skriftligen rapportera detta till C HS med förslag till åtgärd, att vid behov ingripa för att rätta till felaktigt förfarande.

Kontrollant, som ej tjänstgör som domare, ska i första hand medfölja domarlag som bedömer bevakningsproven inklusive skottöberördhet.

Provledarens uppgift

Provledaren är ansvarig för på platsen gjorda förberedelser. Provledaren ska i god tid före provdagen ta kontakt med utsedd kontrollant för att av denne erhålla närmare anvisningar för provets genomförande. Provledaren är ansvarig för provets genomförande. Provledaren är ansvarig för provets administrativa handläggning.

Administrativ handläggning

Lokalklubb ansöker, via distriktet, hos SBKs förbundsstyrelse (FS) om att få avhålla prov för tjänstehundcertifikat. Därvid gäller samma bestämmelser, i tillämpliga delar, som vid ansökan om övriga prov.

Senast 3 veckor före provet ska SBKs förbundskansli meddelas följande: Prov-(samlings-)plats, klockslag för samling, kontrollant, domare, provledare (med adress) samt antal anmälda hundar. Dessa uppgifter ska senast 14 dagar före provet meddelas Statens hundskola genom förbundskansliets försorg.

Resultat från provet insändes till SBKs förbundskansli senast 8 dagar efter detsamma.

**PM för provledares administrativa uppgifter
Anskaffas före provet**

B-kontrakt före reservhund (3-sets blankett) erhålles automatiskt från SBKs förbundskansli, då ovannämnda uppgifter lämnats.

Före provets början skall B-kontrakt ifyllas. Uppgifterna ifylls med skrivmaskin. OBS! Kontraktet ska undertecknas av hundägaren.

Betygssammandrag (4-sets blankett) erhålles liksom B-kontrakt automatiskt från förbundskansliet. Uppgifter angående hund och ägare ska ifyllas med skrivmaskin före provets början.

Insändes till SBKs förbundskansli efter provet

B-kontrakt för godkända hundar - insändes i tre ex.

Betygssammandrag för godkända hundar - insändes i tre ex. Ett ex, arkiveras av arrangören.

"Lathund" (1 ex) insänds till förbundskansliet.

För hund som ska göra om-prov, ska kontrakt och betygssammandrag insändas när om-provet är gjort, förutsatt att detta godkänts.

Provledaren är ansvarig för att ovanstående handlingar, rätt ifyllda, insändes till SBKs förbundskansli senast 8 dagar efter provdagen.

Krav för erhållande av tjänstehundcertifikat och tecknande av B-kontrakt

Godkänt prov som bevakningshund.

Ur hälsosynpunkt bedömd som användbar i fält. Vid tveksamma fall noteras i betygssammandraget eventuella anmärkningar om lämpligheten.

Mankhöjd minst 45 cm.

Högst 5 år vid provtillfället.

Anmärkning: Hund som fyllt fem år äger rätt att delta i provet och erhåller diplom om provet godkännes. Sådan hund kan dock ej kontrakteras och blir ej heller skattefri.

Moment i provet, uppläggning och betygssättning

Av reglerna framgår vilka moment som ingår i provet. I tillämpliga delar bedöms dessa enligt vad som framgår i bedömningsanvisningarna för resp. moment. För övriga moment är regeltexten utförlig både vad gäller uppläggning och krav för godkännande.

NOTERA att samtliga moment bedöms av två domare.